



KPS.430.6.2024

Nr ewid. 48/2024/P/24/001/KPS

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie budżetu państwa w 2023 r.  
w części 73 – Zakład Ubezpieczeń  
Społecznych,  
wykonanie planów finansowych:  
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,  
Funduszu  
Emerytur Pomostowych, Zakładu Ubezpieczeń  
Społecznych – państwowej osoby prawnej

## MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p.o. Dyrektor Departamentu Pracy,  
Spraw Społecznych i Rodziny

Dariusz Rogowski  
/podpisano elektronicznie/

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś  
/podpisano elektronicznie/

Warszawa, czerwiec 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli  
ul. Filtrowa 57  
02-056 Warszawa  
T/F +48 22 444 50 00

[www.nik.gov.pl](http://www.nik.gov.pl)

## SPIS TREŚCI

<b>1.</b>	<b>WPROWADZENIE .....</b>	<b>4</b>
<b>2.</b>	<b>OCENA OGÓLNA.....</b>	<b>6</b>
<b>3.</b>	<b>WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH CZĘŚCI 73- ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH .....</b>	<b>8</b>
	3.1. DOCHODY BUDŻETOWE .....	8
	3.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA.....	8
<b>4.</b>	<b>WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH .....</b>	<b>10</b>
	4.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW FUS .....	10
	4.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW FUS.....	11
	4.3. STAN FUS I GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI .....	13
	4.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI.....	14
<b>5.</b>	<b>WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTUR POMOSTOWYCH .....</b>	<b>15</b>
	5.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW FEP .....	15
	5.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW FEP .....	15
	5.3. STAN FEP I GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI .....	16
	5.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI.....	16
<b>6.</b>	<b>WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH JAKO PAŃSTWOWEJ OSOBY PRAWNEJ.....</b>	<b>17</b>
	6.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW ZAKŁADU .....	17
	6.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW ZAKŁADU .....	18
	6.3. GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI ORAZ OBLIGACJAMI.....	22
	6.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI.....	23
<b>7.</b>	<b>PLAN W UKŁADZIE ZADANIOWYM I PLAN DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU .....</b>	<b>26</b>
	7.1. PLAN W UKŁADZIE ZADANIOWYM .....	26
	7.2. PLAN DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU.....	26
<b>8.</b>	<b>SPRAWOZDANIA .....</b>	<b>28</b>
<b>9.</b>	<b>USTALENIA INNYCH KONTROLI.....</b>	<b>29</b>
<b>10.</b>	<b>INFORMACJE DODATKOWE.....</b>	<b>30</b>
<b>11.</b>	<b>ZAŁĄCZNIKI .....</b>	<b>31</b>
	11.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 73 – ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH .....	31
	11.2. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.....	32
	11.3. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ FUNDUSZU EMERYTUR POMOSTOWYCH .....	33
	11.4. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH – PAŃSTWOWEJ OSOBY PRAWNEJ.....	34
	11.5. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 73 – ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH .....	35
	11.6. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 73 – ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH .....	37
	11.7. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ZAKŁADZIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.....	40
	11.8. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.....	41
	11.9. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTUR POMOSTOWYCH .....	44
	11.10. WYKONANIE PLANU ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH – PAŃSTWOWEJ OSOBY PRAWNEJ .....	45
	11.11. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI .....	48

# 1. WPROWADZENIE

## Cel kontroli

Ocena wykonania w 2023 r. budżetu państwa w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz planów finansowych: Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytur Pomostowych oraz ZUS – państwowej osoby prawnej pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta środków.

## Zakres kontroli

- realizacja dochodów i wydatków budżetu państwa,
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2022 r. w zakresie operacji finansowych,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań,
- planowanie i realizacja przychodów,
- nadzór i kontrola, sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych<sup>1</sup>,
- planowanie i wykonanie kosztów oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji.

## Jednostka kontrolowana

Centrala Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizuje cele i zadania wskazane w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych<sup>2</sup>. ZUS jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Organami Zakładu są: Prezes, Zarząd oraz Rada Nadzorcza. Prezes Zakładu jest dysponentem części budżetu państwa 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych (dalej: część 73). Nadzór nad działalnością ZUS sprawuje minister ds. zabezpieczenia społecznego.

Do zakresu działania Zakładu należy realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, a w szczególności:

- stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych;
- ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz wypłacanie tych świadczeń;
- wymierzanie i pobieranie składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy (dalej: FP), Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (dalej: FGŚP);
- prowadzenie rozliczeń z płatnikami składek z tytułu należnych składek i wypłacanych przez nich świadczeń podlegających finansowaniu z funduszy ubezpieczeń społecznych lub innych źródeł;
- prowadzenie indywidualnych kont ubezpieczonych i kont płatników składek;
- orzekanie przez lekarzy orzeczników Zakładu oraz komisje lekarskie Zakładu dla potrzeb ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Za pośrednictwem Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: FUS) i Funduszu Emerytur Pomostowych (dalej: FEP) prowadzone są rozliczenia pobieranych składek i wypłacanych świadczeń. W ramach części 73 prowadzone są rozliczenia z budżetem państwa z tytułu m.in.: dotacji dla FUS i świadczeń zleconych ZUS do wypłaty. Zadania realizowane są przez ZUS – państwową osobę prawną (dalej: Zakład).

## Część 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

W 2023 r. dochody w części 73 wyniosły 269 033,0 tys. zł (185,1% planu), a wydatki – 105 353 928,5 tys. zł (96,4% planu po zmianach). Stanowiło to 0,05% dochodów i 16,0% wydatków budżetu państwa. W ramach części 73 sfinansowano m.in.: dotację dla FUS, świadczenie wychowawcze, rodzinny kapitał opiekuńczy, dotację dla FEP oraz składki na ubezpieczenia społeczne, świadczenia zlecone ZUS do wypłaty oraz realizowane przez ZUS zadania w zakresie polityki i pomocy społecznej.

## Fundusz Ubezpieczeń Społecznych

FUS jest państwowym funduszem celowym, powołanym do realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych<sup>3</sup>. W ramach FUS wyodrębnione zostały fundusze: emerytalny, rentowy, chorobowy, wypadkowy. Przychody FUS pochodzą m.in.: ze składek na ubezpieczenia społeczne niepodlegających przekazaniu na rzecz otwartych funduszy emerytalnych (dalej: OFE) oraz z dotacji budżetu państwa. Z FUS finansowane są m.in.: wypłaty świadczeń, wydatki na prewencję rentową i wypadkową, odsetki za nieterminowe wypłaty świadczeń, odpisy stanowiące przychody Zakładu, wydatki na pokrycie niedoboru środków niezbędnych do zapewnienia wypłat emerytur kapitałowych. Dysponentem Funduszu jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych<sup>4</sup>. W skład Zakładu wchodzi centrala i terenowe jednostki organizacyjne<sup>5</sup>. Prezes Zakładu realizuje zadania należące do zakresu jego działania za pomocą komórek

<sup>1</sup> Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm., dalej: ufp.

<sup>2</sup> Dz. U. z 2024 r. poz. 497, dalej: ustawa o sus.

<sup>3</sup> Art. 51 ust. 1 ustawy o sus.

<sup>4</sup> Art. 51 ust. 2 ustawy o sus.

<sup>5</sup> Art. 67 ust. 1 ustawy o sus.

organizacyjnych Centrali Zakładu i terenowych jednostek organizacyjnych Zakładu<sup>6</sup>.

W 2023 r. przychody FUS wyniosły (w ujęciu memoriałowym) 366 448 015,6 tys. zł (100,9% planu). Dotacja z budżetu państwa wyniosła 51 652 297,0 tys. zł i stanowiła 14,1% przychodów FUS. Koszty wyniosły 365 304 630,3 tys. zł (99,7% planu po zmianach). Stan Funduszu na 31 grudnia 2023 r. wynosił 10 171 124,0 tys. zł.

#### **Fundusz Emerytur Pomostowych**

FEP jest państwowym funduszem celowym powołanym w celu finansowania emerytur pomostowych<sup>7</sup>. Dysponentem Funduszu jest ZUS<sup>8</sup>.

Zrealizowane w 2023 r. przychody FEP wyniosły 2 288 204,4 tys. zł (101,9% planu po zmianach), a koszty 2 265 701,5 tys. zł (96,0%). Stan Funduszu na 31 grudnia 2023 r. wynosił 182 240,2 tys. zł.

#### **Zakład Ubezpieczeń Społecznych – państwowa osoba prawna**

Zakład w 2023 r. realizował zadania dotyczące świadczeń społecznych oraz dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej. W 2023 r. nie zmieniły się ramy organizacyjno-prawne funkcjonowania Zakładu określone w ustawie o sus oraz w statucie. Zakład dysponował środkami finansowymi dwóch funduszy celowych, tj. FUS i FEP. Na koniec 2023 r. w Centrali Zakładu funkcjonowały 32 komórki organizacyjne. W terenie działały: Centrum Informatyki, Centrum Kontaktu Klientów ZUS, 43 oddziały, w ramach których funkcjonowało łącznie 205 inspektoratów oraz 68 biur terenowych.

W 2023 r. Zakład zrealizował przychody w wysokości 6 904 662,9 tys. zł, co stanowiło 104,9% planu. Koszty działalności wyniosły 6 821 206,8 tys. zł, tj. 93,9% planu po zmianach.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli<sup>9</sup>.

---

<sup>6</sup> § 4 Statutu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 4 marca 2021 r. w sprawie nadania statutu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 431).

<sup>7</sup> Na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 164, ze zm.), dalej: ustawa o emeryturach pomostowych.

<sup>8</sup> Art. 29 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

<sup>9</sup> Dz. U. z 2022 r. poz. 623.

## 2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli  
ocenia pozytywnie  
wykonanie budżetu  
państwa w 2023 r.  
w części 73 – Zakład  
Ubezpieczeń  
Społecznych, planów  
finansowych: Funduszu  
Ubezpieczeń  
Społecznych, Funduszu  
Emerytur Pomostowych  
oraz Zakładu  
Ubezpieczeń Społecznych  
– państwowej osoby  
prawnej

### **Część 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych**

#### **Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.**

Na podstawie badania 1,9% zrealizowanych wydatków stwierdzono, że zostały one rzetelnie zaplanowane oraz zrealizowane w sposób celowy. Wydatki zostały zrealizowane w granicach kwot ujętych w planie po zmianach. Dysponent części 73 prawidłowo sprawował nadzór i kontrolę nad wykonaniem budżetu.

#### **Fundusz Ubezpieczeń Społecznych**

#### **Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie w 2023 r. planu finansowego Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.**

W 2023 r. przychody wyniosły 366 448 015,6 tys. zł. Koszty w kwocie 365 304 630,3 tys. zł zostały poniesione na realizację zadań ustawowych. Ze środków FUS finansowano m.in. świadczenia emerytalno-rentowe przeciętnie dla 7900,4 tys. osób. Na podstawie badania 3,3% kosztów prewencji rentowej i wypadkowej (0,002% ogółu kosztów FUS) stwierdzono, że powyższe koszty poniesiono prawidłowo i zgodnie z zawartymi umowami.

Szczegółowe badanie dokumentacji sześciu losowo dobranych lokat na łączną kwotę 4 748 100,0 tys. zł (0,53% wartości wszystkich lokat FUS w 2023 r.) wykazało, że zarządzanie wolnymi środkami odbywało się zgodnie z przepisami i uregulowaniami wewnętrznymi obowiązującymi w Zakładzie.

Badanie dochodzenia należności stanowiących 4,0% należności ogółem wykazało, że Zakład podjął działania zmierzające do ich odzyskania polegające m.in. na wystawianiu tytułów wykonawczych, udzielania ulg w spłacie lub odstąpieniu od pobierania odsetek.

#### **Fundusz Emerytur Pomostowych**

#### **Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie w 2023 r. planu finansowego Funduszu Emerytur Pomostowych.**

W 2023 r. przychody wyniosły 2 288 204,4 tys. zł. Badanie dochodzenia należności stanowiących 33,8% należności ogółem wykazało, że Zakład podjął działania zmierzające do ich odzyskania polegające m.in. na wystawianiu tytułów wykonawczych, udzielania ulg w spłacie lub odstąpieniu od pobierania odsetek.

Koszty w kwocie 2 265 701,5 tys. zł zostały poniesione na realizację zadań ustawowych. Ze środków Funduszu Emerytur Pomostowych finansowano emerytury pomostowe dla 41,5 tys. osób. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Szczegółowe badanie dokumentacji sześciu losowo dobranych lokat na łączną kwotę 1 280 800,0 tys. zł (2,6% wartości wszystkich lokat FEP w 2023 r.) wykazało, że zarządzanie wolnymi środkami odbywało się zgodnie z przepisami i uregulowaniami wewnętrznymi obowiązującymi w Zakładzie.

#### **Zakład Ubezpieczeń Społecznych – państwowa osoba prawna**

#### **Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie w 2023 r. planu finansowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – państwowej osoby prawnej.**

Przychody Zakładu za 2023 r. wyniosły ogółem 6 904 662,9 tys. zł, a koszty działalności bieżącej 6 821 206,8 tys. zł. Centrala ZUS zrealizowała koszty w wysokości 719 054,9 tys. zł, a w wyniku badania 38,9% tych kosztów stwierdzono, że zostały poniesione zgodnie z planem finansowym w ramach realizacji ustawowych zadań, przy czym koszty stanowiące 0,7% badanej próby, poniesione zostały niecelowo (1633,9 tys. zł) lub w sposób niegospodarny (377,5 tys. zł). W przypadku jednego spośród trzech objętych badaniem zamówień publicznych stwierdzono nieprawidłowość polegającą

na jego przeprowadzeniu z naruszeniem art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych<sup>10</sup>. Badanie dokumentacji obejmującej sześć lokat, na łączną kwotę 1 530 100 tys. zł (1,8% wartości wszystkich lokat Zakładu w 2023 r.) oraz jednej obligacji o wartości 1 000 000,0 tys. zł (100% wartości obligacji na 31 grudnia 2023 r.) wykazało, że gospodarowanie środkami odbywało się zgodnie z obowiązującymi przepisami i uregulowaniami wewnętrznymi obowiązującymi w Zakładzie.

### Sprawozdania

**Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie prawidłowość sporządzania sprawozdań za 2023 r. przez dysponenta części 73 – ZUS oraz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytur Pomostowych i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – państwowej osoby prawnej.**

Sprawozdania:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych dla części 73 – ZUS (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych dla części 73 – ZUS (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa dla części 73 – ZUS (Rb-28),
- z wykonania wydatków budżetu państwa w układzie zadaniowym dla części 73 – ZUS (Rb-BZ1),
- z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (Rb-40),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FUS (Rb-33),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FEP (Rb-33),
- z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego państwowego funduszu celowego FUS (Rb-40),
- z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r.<sup>11</sup> planu finansowego państwowego funduszu celowego FEP (Rb-40),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FUS w układzie zadaniowym (Rb-BZ2),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FEP w układzie zadaniowym (Rb-BZ2),
- sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z) dla ZUS – państwowej osoby prawnej, dla FUS, FEP oraz Rb-UZ dla ZUS.

Sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo i były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Skontrolowane sprawozdania zostały sporządzone terminowo i poprawnie pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Kalkulacje oceny ogólnej przedstawiono w załącznikach nr 11.1.-11.4. do niniejszej Informacji.

<sup>10</sup> Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm., dalej: Pzp.

<sup>11</sup> Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm., dalej: ustawa budżetowa.



### 3. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH CZĘŚCI 73– ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

#### 3.1. DOCHODY BUDŻETOWE

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r., kontrola dochodów budżetowych w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Zrealizowane w 2023 r. dochody wyniosły 269 033,0 tys. zł, co stanowiło 185,1% dochodów planowanych w ustawie budżetowej i 138,4% zrealizowanych w 2022 r. Wyższe od zaplanowanych dochody obejmowały głównie zwiększoną kwotę środków wycofanych z otwartych funduszy emerytalnych<sup>12</sup> i przekazanych na dochody budżetu państwa, a także środki od osób zobowiązanych do alimentacji<sup>13</sup>.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. nie wystąpiły należności pozostałe do zapłaty, w tym zaległości netto.

Dane o wykonaniu planu dochodów zostały zawarte w załączniku nr 11.5. do Informacji.

#### 3.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej wydatki w części 73 zaplanowano w wysokości 119 358 488,0 tys. zł. Wydatki zostały zmniejszone ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2023<sup>14</sup> do 114 358 488,0 tys. zł. Plan po zmianach wyniósł 109 332 247,0 tys. zł, a wykonanie 105 353 928,5 tys. zł, co stanowiło 96,4% planu po zmianach. W porównaniu do 2022 r. wydatki były wyższe o 39,4%, co wynikało głównie ze wzrostu o 16 684 103,0 tys. zł wydatków na świadczenie wychowawcze<sup>15</sup> oraz ze wzrostu dotacji dla FUS i FEP o 13 300 053,0 tys. zł w związku z waloryzacją świadczeń (wskaźnik 114,8%).

Wydatki obejmowały głównie (w nawiasach podano wykonanie planu po zmianach oraz wykonanie w stosunku do 2022 r.):

- dotację dla FUS – 51 652 297,0 tys. zł (94,6%, 133,6%),
- świadczenie wychowawcze – 40 191 826,7 tys. zł (99,8%, 170,1%),
- składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne – 3 730 707,3 tys. zł (98,7%, 104,9%),
- rodzinny kapitał opiekuńczy – 2 159 852,9 tys. zł (62,9%, 96,0%),
- dotację dla FEP – 1 842 648,0 tys. zł (100%, 120,3%).

Badaniem objęto wydatki w kwocie 2 023 225,0 tys. zł zrealizowane w dwóch losowo wybranych dniach roku sprawozdawczego obejmującą: dotację dla FUS – 862 665,8 tys. zł; zwrot kosztów obsługi świadczeń – 95 858,6 tys. zł, świadczenie wychowawcze – 980 330,4 tys. zł, rodzinny kapitał opiekuńczy<sup>16</sup> – 73 350,3 tys. zł; dotację dla FEP – 5700,0 tys. zł, wspieranie rodziny<sup>17</sup> – 5277,6 tys. zł oraz system opieki nad dziećmi do lat trzech<sup>18</sup> – 42,0 tys. zł. Zapotrzebowanie na środki oszacowano przed 20 dniem miesiąca poprzedzającym miesiąc, którego zapotrzebowanie dotyczyło, w oparciu o projekcję przepływów finansowych FUS i FEP oraz dane historyczne. Przed transferem środków, Centrala ZUS dokonywała aktualizacji danych w oparciu o sytuację płynnościową oraz o otrzymywane z dwu i jednodniowym wyprzedzeniem zapotrzebowania od oddziałów i dokonywała ich ewentualnej korekty. Środki przekazano z rachunku części 73 na rachunki FUS i FEP prowadzone w NBP. Transfer księgowano w oparciu o polecenia księgowania. Wydatki ponoszono zgodnie

<sup>12</sup> Dalej: OFE.

<sup>13</sup> Dochody pochodzące z egzekucji należności z tytułu wypłaconych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentacji.

<sup>14</sup> Dz. U. poz. 1574.

<sup>15</sup> Do końca maja 2022 r. zadanie nie było finansowane ze środków budżetowych części 73.

<sup>16</sup> Świadczenie kierowane do rodzin z dziećmi na utrzymaniu, a jego celem było częściowe pokrycie wydatków związanych z opieką nad drugim i kolejnym dzieckiem w wieku od 12. do 35. miesiąca życia.

<sup>17</sup> Program Dobry Start 300+.

<sup>18</sup> Dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.



z planem finansowym oraz zgłaszanym zapotrzebowaniem, terminowo w ramach realizacji ustawowych zadań jednostki.

Zarząd ZUS podjął cztery uchwały dotyczące blokady środków w łącznej wysokości 8 725 095,0 tys. zł. Główną przyczyną blokowania środków były mniejsze od planowanych niedobory FUS, wynikające z większego o 14,9% przypisu składek. W związku z uwolnieniem środków przez dysponenta części 73, Minister Finansów, zgodnie z poleceniem Prezesa Rady Ministrów z 28 grudnia 2023 r., podjął decyzję o zmniejszeniu wydatków o 5 026 241,0 tys. zł, a zablokowane środki przeznaczono na rezerwę celową utworzoną dla Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (poz. 75).

Na podstawie § 22 ust. 8 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa<sup>19</sup>, 25 stycznia 2024 r. dokonano zwrotu niewykorzystanych środków w kwocie 776,5 tys. zł. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. zobowiązania nie wystąpiły.

Dane o wykonaniu planu wydatków zostały zawarte w załączniku nr 11.6. do Informacji.

---

<sup>19</sup> Dz. U. z 2021 r. poz. 259, ze zm.

## 4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

### 4.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW FUS

W 2023 r. przychody FUS wyniosły 366 448 015,6 tys. zł i były wyższe o 0,9% od kwoty określonej w planie po zmianach oraz wyższe o 17,2% od wykonania za 2022 r.

Na kwotę przychodów (według przypisu – w ujęciu memoriałowym) złożyły się m.in.:

- składki na ubezpieczenie społeczne – 302 772 731,6 tys. zł, tj. o 2,3% wyższe od planu po zmianach i o 14,9% wyższe niż w 2022 r.,
- dotacja z budżetu państwa przeznaczona na transfery na rzecz ludności – 51 652 297,0 tys. zł<sup>20</sup>, tj. niższa o 10,4% od planu po zmianach i wyższa o 33,6% niż w 2022 r., co wynikało z waloryzacji świadczeń i stanowiła 14,1% przychodów FUS ogółem,
- wpłaty z OFE – 7 640 934,0 tys. zł, tj. o 9,8% wyższe od planu po zmianach i o 12,9% wyższe niż w 2022 r.,
- pozostałe przychody – 4 316 414,3 tys. zł, tj. o 76,5% wyższe od planu po zmianach i o 23,2% wyższe niż w 2022 r.

W latach 2020-2023 przychody FUS miały tendencję wzrostową<sup>21</sup> (w 2023 r. o 26,0% więcej niż w 2020 r.), jednakże w 2021 r. nastąpił spadek w stosunku do roku 2020. Wynikało to z jednorazowego dofinansowania Funduszu w grudniu 2020 r. kwotą 12 000 000 tys. zł z budżetu państwa oraz kwotą 28 300 000 tys. zł z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Składki na ubezpieczenie społeczne w całym okresie miały tendencję wzrostową<sup>22</sup> (w 2023 r. o 44,8% więcej, niż w 2020 r.) w związku ze wzrostem wynagrodzeń, będących podstawą wymiaru składek.

Należności FUS na koniec 2023 r. wynosiły 16 320 417,9 tys. zł i były wyższe o 11,4% niż w 2022 r. Złożyły się na nie: należności od płatników składek w kwocie 10 393 920,0 tys. zł, tj. wyższe o 8,1% niż w 2022 r.; rozrachunki z tytułu wypłaconych świadczeń<sup>23</sup> w kwocie 3 192 266,9 tys. zł, tj. wyższe o 21,5% niż w 2022 r.; pozostałe należności w wysokości 2 734 231,0 tys. zł, tj. wyższe o 13,9% niż w 2022 r., m.in. z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, opłat prolongacyjnych oraz środków do rozliczenia w następnym okresie.

Według stanu na koniec 2023 r. należności z tytułu ubezpieczeń społecznych wynikających z rozliczeń z płatnikami składek<sup>24</sup> wyniosły 27 550 096,8 tys. zł, co stanowiło wzrost o 5,6% w stosunku do stanu na 31 grudnia 2022 r.

#### Subkonta<sup>25</sup>

Na koniec 2023 r. kwota składek zaewidencjonowanych na subkontach wyniosła 731 595 317,1 tys. zł i w porównaniu do 2022 r. zwiększyła się o 16,0%. Liczba subkont zwiększyła się z 20 793 713 do 21 277 343, tj. o 2,3%. Średni stan środków na subkontach zwiększył się z 30,3 tys. zł do 34,4 tys. zł, tj. o 13,5%. Było to spowodowane wypłatą składek na ubezpieczenie emerytalne, waloryzacją środków oraz ewidencją środków otrzymanych z OFE w ramach suwaka bezpieczeństwa.

<sup>20</sup> Dotacja przeznaczona została na: Fundusz emerytalny – 47 354 118,8 tys. zł, Fundusz rentowy – 297 097,9 tys. zł oraz Fundusz chorobowy – 4 001 080,3 tys. zł.

<sup>21</sup> Przychody wyniosły: w 2020 r. – 290 808 602 tys. zł, w 2021 r. – 274 049 694 tys. zł, w 2022 r. – 312 652 932 tys. zł, w 2023 r. – 366 448 016 tys. zł.

<sup>22</sup> Wpływy ze składek wyniosły: w 2020 r. – 209 139 014,0 tys. zł, w 2021 r. – 228 709 606,0 tys. zł, w 2022 r. – 263 619 820,0 tys. zł, w 2023 r. – 302 772 732,0 tys. zł.

<sup>23</sup> Rozrachunki z tytułu wypłaconych świadczeń obejmowały środki na wypłatę świadczeń dotyczących terminów stycznia następnego roku, przekazane w ostatnich dniach grudnia do operatora pocztowego oraz banku. Ich wzrost wynikał ze zwiększenia kwot wypłacanych świadczeń.

<sup>24</sup> Za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2023 r.

<sup>25</sup> Subkonta zawierają informacje dotyczące wysokości należnych i wypłaconych składek na ubezpieczenie emerytalne w części, która podlega zapisaniu na subkoncie, zwaloryzowanej wysokości wypłaconych składek na ubezpieczenie emerytalne, kwoty środków przekazanych przez OFE, które odpowiadają wartości 51,5% umorzonych jednostek zapisanych na rachunku OFE na dzień 31 stycznia 2014 r. oraz kwoty środków przekazanych przez OFE, które odpowiadają wartości umorzonych jednostek w związku z ukończeniem przez ubezpieczonego wieku niższego o 10 lat od wieku emerytalnego. Po osiągnięciu przez ubezpieczonego wieku emerytalnego środki zgromadzone na subkoncie uwzględniane są w wyliczeniu emerytury.

## Suwak bezpieczeństwa<sup>26</sup>

Liczba osób objętych „suwakiem bezpieczeństwa” w 2023 r. wyniosła 388 638 i była o 4,2% wyższa niż w 2022 r. W ramach suwaka bezpieczeństwa z OFE do FUS przekazano kwotę 7 640 934,0 tys. zł, tj. o 12,9% więcej niż w 2022 r. Wynikało to głównie ze wzrostu wartości jednostek rachunkowych poszczególnych OFE w okresie od 30 grudnia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r.

## 4.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW FUS

Zrealizowane w 2023 r. koszty FUS wyniosły 365 304 630,3 tys. zł i były o 0,3% niższe od planu po zmianach. W porównaniu do 2022 r. koszty były wyższe o 17,5%. Na koszty złożyły się głównie:

- transfery na rzecz ludności – 352 083 675,0 tys. zł, tj. niższe od planu po zmianach o 0,8% i wyższe o 17,4% od wykonania w 2022 r., w tym emerytury i renty (łącznie z dodatkami) – 319 533 001,3 tys. zł, pozostałe świadczenia – 32 550 673,7 tys. zł;
- koszty bieżące – 5 462 404,5 tys. zł, tj. o 2,5% niższe od planu po zmianach i wyższe o 6,1% od wykonania w 2022 r., w tym: odpis na działalność ZUS – 5 170 243,0 tys. zł, prewencja rentowa – 179 623,5 tys. zł, prewencja wypadkowa – 104 441,6 tys. zł;
- część składki na ubezpieczenie emerytalne odprowadzana do Funduszu Rezerwy Demograficznej – 3 429 522,7 tys. zł, tj. o 5,7% niższe od planu po zmianach oraz o 14,7% wyższe od wykonania w 2022 r.;
- pozostałe zmniejszenia – 4 329 028,1 tys. zł, tj. o 113,5% wyższe od planu po zmianach oraz o 53,2% wyższe od wykonania w 2022 r. Pozostałe zmniejszenia obejmowały głównie odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu składek i ich pochodnych.

Koszty poszczególnych funduszy wyniosły odpowiednio (w nawiasach wykonanie planu po zmianach i wykonanie względem 2022 r.):

- fundusz emerytalny – 256 660 901,4 tys. zł (99,8% i 120,0%), w tym – emerytury 255 677 160,7 tys. zł, wypłaty środków z subkonta – 981 204,3 tys. zł. Większe wydatki wynikały z waloryzacji świadczeń emerytalnych oraz wzrostu liczby świadczeniobiorców;
- fundusz rentowy – 61 346 519,9 tys. zł (99,6% i 113,1%), w tym: renty – 49 810 320,2 tys. zł, dodatki do emerytur i rent – 8 895 043,5 tys. zł, zasiłki pogrzebowe – 1 416 749,1 tys. zł, emerytury przyznane z urzędu zamiast renty – 1 042 989,0 tys. zł;
- fundusz chorobowy – 28 917 428,4 tys. zł (93,6% i 107,6%), w tym: zasiłki chorobowe – 14 906 039,9 tys. zł, zasiłki macierzyńskie – 9 538 296,7 tys. zł, świadczenia rehabilitacyjne – 2 812 739,8 tys. zł;
- fundusz wypadkowy – 5 540 823,2 tys. zł (98,9% i 109,0%), w tym: renty – 3 856 356,6 tys. zł, zasiłki chorobowe – 797 548,6 tys. zł.

Badaniem dotyczącym celowości i terminowości ponoszenia oraz ujmowania w księgach rachunkowych operacji gospodarczych objęto realizację 47 kosztów FUS w kwocie 9359,3 tys. zł<sup>27</sup>. Próba została wylosowana metodą monetarną (MUS<sup>28</sup>). Stwierdzono, że wydatki w kwocie 6003,9 tys. zł na prewencję rentową poniesiono zgodnie z zawartymi umowami, na podstawie faktur, not księgowych dotyczących opłat uzdrowiskowych oraz przejazdów uczestników rehabilitacji leczniczej. Koszty dotyczące prewencji wypadkowej w kwocie 3355,4 tys. zł, poniesiono zgodnie z zawartymi umowami, a w przypadku rozliczenia końcowego na podstawie oceny końcowej projektu. Powyższe koszty ponoszono terminowo i celowo oraz znajdowały odzwierciedlenie w prowadzonych księgach rachunkowych FUS.

W latach 2020-2023 koszty FUS miały tendencję wzrostową (wzrost o 31,7%)<sup>29</sup>, co wynikało z rosnącej liczby osób pobierających świadczenia, jak i wzrostu wysokości przeciętnego świadczenia (coroczna waloryzacja świadczeń). W 2023 r. (w stosunku do 2020 r.) nastąpił wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury o 37,0% (z 2474,6 zł do 3389,5 zł), renty z tytułu niezdolności do pracy o 32,1% (z 1948,6 zł do 2574,9 zł) oraz renty rodzinnej o 34,1% (z 2201,3 zł do 2952,8 zł).

Zobowiązania FUS wyniosły 11 468 435,7 tys. zł i były wyższe od planu po zmianach o 12,6% oraz o 14,0% od wykonania w 2022 r. FUS nie był zadłużony z tytułu pożyczek. Na koniec 2023 r. zobowiązania wobec OFE

<sup>26</sup> Zasada polegająca na przekazywaniu do ZUS składek dotychczas wpłacanych do OFE oraz kapitału tam zgromadzonego na 10 lat przed emeryturą.

<sup>27</sup> W tym: 17 dotyczących prewencji wypadkowej (na kwotę 3355,4 tys. zł, co stanowiło 3,2% ogółu wydatków na prewencję wypadkową w 2023 r.) oraz 30 dotyczących prewencji rehabilitacyjnej (na kwotę 6003,9 tys. zł, co stanowiło 3,3% ogółu wydatków FUS na prewencję leczniczą w 2023 r.).

<sup>28</sup> Z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

<sup>29</sup> Koszty wyniosły: w 2020 r. – 277 290 038,0 tys. zł, w 2021 r. – 284 467 506,0 tys. zł, w 2022 r. – 310 934 095,0 tys. zł, w 2023 r. – 365 304 630,3 tys. zł.

z tytułu składek wyniosły 14 501,9 tys. zł<sup>30</sup> (o 52,9% niższe niż na koniec 2022 r.). ZUS wykazał odsetki od tych zobowiązań wynoszące według stanu na koniec grudnia 2023 r. – 6910,7 tys. zł.

Prezes Rady Ministrów w 2023 r. nie wydał wiążącego polecenia FUS dokonania wpłaty środków pieniężnych do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19<sup>31</sup> oraz na Fundusz Pomocy obywatelom Ukrainy<sup>32</sup>.

### **Nienależnie pobrane świadczenia emerytalno-rentowe i nadpłaty świadczeń**

W 2023 r. ujawniono 35 721 nadpłat na kwotę 85 316,1 tys. zł. W stosunku do 2022 r. zmniejszyła się liczba nadpłat nowo ujawnionych o 27,1% przy jednoczesnym spadku kwoty o 17,5%. Ogólna liczba nienależnie pobranych świadczeń<sup>33</sup> (nadpłat świadczeń niespowodowanych przez ZUS) wyniosła 30 961, tj. o 30,1% mniej niż w 2022 r. na łączną kwotę 82 391,0 tys. zł, tj. o 18% mniej niż w 2022 r. Z przyczyn leżących po stronie ZUS wystąpiło 4798 nadpłat na łączną kwotę 2925,1 tys. zł. Przyczynami nadpłat były m.in.: błędna ocena stanu faktycznego lub błędna interpretacja przepisów, wprowadzenie błędnego zapisu do komputerowej bazy danych, podwójne pobieranie świadczeń oraz braki wynikające z funkcjonalności systemów informatycznych.

### **Wyrównania do wysokości należnego świadczenia**

W 2023 r. wypłacono 5431 wyrównań do wysokości należnego świadczenia na łączną kwotę 51 902,0 tys. zł. W stosunku do 2022 r. liczba wyrównań zmniejszyła się o 80,6%, a kwota zwiększyła się o 48,8%. Przyczynami wypłaty wyrównań były m.in.: błędy pracowników (2135 wyrównań – 27 334,4 tys. zł), wyroki sądowe zmieniające decyzję organu rentowego (1144 – 15 293,1 tys. zł), zmiany interpretacji przepisów (14 – 228,1 tys. zł).

### **Odsetki za zwłokę w ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych**

W 2023 r. ZUS wypłacił odsetki za opóźnienia w ustalaniu prawa i wypłacie świadczeń w kwocie 5081,8 tys. zł dla 27 905 osób. W stosunku do 2022 r., zwiększyła się liczba osób, którym wypłacono odsetki, jak również kwota wypłaconych odsetek – odpowiednio o 143,8% i 76,9%. Przyczynami wypłat odsetek były m.in.: wydanie decyzji i wypłaty świadczenia po terminie ustawowym, błędy leżące po stronie ZUS, zmiana przepisów dotyczących naliczania odsetek w związku z pandemią COVID-19<sup>34</sup>, wykonanie wyroków sądowych.

### **Zasiłki i świadczenia krótkoterminowe**

W 2023 r. wypłacono<sup>35</sup> 5 404 522 zasiłków i świadczeń krótkoterminowych (o 3,4% mniej niż w 2022 r.) na łączną kwotę 10 929 906,2 tys. zł, w tym zasiłek chorobowy – 2 783 496 wypłat na kwotę 4 581 882,9 tys. zł, świadczenie rehabilitacyjne – 587 992 wypłat na kwotę 1 586 987,0 tys. zł, zasiłek pogrzebowy – 350 494 wypłat na kwotę 1 400 887,7 tys. zł.

Cudzoziemcy w 2023 r. pobrali 127 970 zasiłków i świadczeń krótkoterminowych, tj. o 27,4% więcej niż w 2022 r., na łączną kwotę 814 964,5 tys. zł, o 45,2% więcej w porównaniu do 2022 r. Wypłacono najwięcej zasiłków chorobowych – 69 556, na kwotę 374 614,6 tys. zł, zasiłków macierzyńskich – 22 241, na kwotę 357 316,4 tys. zł, oraz zasiłków opiekuńczych – 31 923, na kwotę 39 671,6 tys. zł.

### **Nienależnie pobrane zasiłki i świadczenia oraz ich nadpłaty**

W 2023 r. odnotowano 10 205 zasiłków pobranych nienależnie, na łączną kwotę 52 012,0 tys. zł, z tego z winy ubezpieczonych<sup>36</sup> – 8452 na kwotę 47 308,4 tys. zł, z winy płatnika składek lub innego podmiotu<sup>37</sup> – 1140 na

<sup>30</sup> Łączna kwota zobowiązań wymagalnych według Rb-Z Funduszy zarządzanych przez ZUS obejmująca okres od 1999 r. do 2023 r.

<sup>31</sup> Art. 65 ust. 16 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568, ze zm.) – dalej: ustawa o zmianie ustawy o COVID-19.

<sup>32</sup> Art. 14 ust. 22 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167, ze zm.) – dalej: ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy.

<sup>33</sup> Powstałych m.in. z powodu: osiągnięcia dochodów powodujących zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia; zbyt późnego zawiadomienia ZUS o zmianach w uprawnieniach oraz o zgonie świadczeniobiorcy.

<sup>34</sup> Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 340).

<sup>35</sup> Z Funduszu Chorobowego i Funduszu Wypadkowego oraz zasiłki pogrzebowe z Funduszu Rentowego.

<sup>36</sup> Z winy ubezpieczonych odnotowano m.in.: wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy/sprawowanie opieki; wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego od pracy niezgodnie z celem zwolnienia; zawarcie z pracodawcą umowy o pracę dla pozorów lub w celu obejścia prawa; fikcyjne podwyższenie wynagrodzenia lub podstawy wymiaru składek w celu otrzymania wyższych świadczeń.

<sup>37</sup> Z winy płatnika składek lub innego podmiotu odnotowano, m.in.: przekazanie do ZUS nieprawdziwych danych mających wpływ na ustalenie podstawy wymiaru zasiłku, uprawnienia do zasiłku lub jego wysokość, przekazanie do

kwotę 3643,7 tys. zł, z winy ZUS – 613 na kwotę 1059,8 tys. zł. W porównaniu do 2022 r. o 32,2% zmniejszyła się liczba nadpłat powstałych z przyczyn leżących po stronie ZUS, a kwota nadpłat zmalała o 2,6%. Przyczynami nadpłat były m.in.: nieprawidłowa interpretacja przepisów, błędne analizy i oceny stanu faktycznego lub braki pouczeń świadczeniobiorcy o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłku.

#### Dopłaty do zasiłków

W 2023 r. liczba dopłat<sup>38</sup> do zasiłków wyniosła 224 477, na łączną kwotę 59 778 120,0 tys. zł, co w porównaniu z 2022 r. stanowiło wzrost odpowiednio o 28,7% oraz 7,6%. Dopłaty spowodowane były przyczynami leżącymi po stronie ubezpieczonych lub płatników składek, pracowników ZUS oraz zmianą parametrów wpływających na kwotę należnego świadczenia.

#### Odsetki za zwłokę przy wypłacie zasiłków

W 2023 r. wypłacono odsetki z tytułu opóźnienia w wypłacie zasiłków w 10 295 sprawach na łączną kwotę 3501,4 tys. zł. Do głównych przyczyn wypłaty odsetek do zasiłków należały m.in.: błędy leżące po stronie ZUS – 48,4% spraw oraz wyroki sądów zmieniających decyzje ZUS – 11,8% spraw.

#### Postępowania w sprawie podlegania ubezpieczeniom społecznym

W 2023 r. oddziały ZUS przeprowadziły 13 945 postępowań administracyjnych dotyczących kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym (o 66,6% mniej niż w 2022 r.), w tym 3392 sprawach osób prowadzących działalność gospodarczą (o 62,4% mniej niż w 2022 r.). W 2023 r. oddziały ZUS wydały łącznie 10 931 decyzji stwierdzających podleganie ubezpieczeniom społecznym (więcej o 44,8%) oraz 11 715 decyzji o niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym (mniej o 13,9%).

Dane o wykonaniu planu finansowego FUS zostały zawarte w załączniku nr 11.8. do Informacji.

### 4.3. STAN FUS I GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI

Stan FUS na początku roku 2023 wynosił 9 027 738,7 tys. zł, w tym:

- środki pieniężne – 4 441 875,9 tys. zł;
- należności – 14 646 072,3 tys. zł;
- zobowiązania – 10 060 209,5 tys. zł.

Stan FUS na koniec roku 2023 wynosił 10 171 124,0 tys. zł, w tym:

- środki pieniężne – 5 319 141,8 tys. zł;
- należności – 16 320 417,9 tys. zł;
- zobowiązania – 11 468 435,7 tys. zł.

Stan FUS na koniec 2023 r. był wyższy o 12,7% od stanu na początku roku oraz o 72% wyższy od planowanego. Wynikało to głównie z wyższych niż planowano wpływów od płatników składek oraz niższych kosztów.

W 2023 r. wolne środki FUS lokowane były w depozyty bankowe oraz pozostawały na rachunku bankowym prowadzonym w PKO BP S.A. Wolne środki FUS w wysokości 896 550 600,0 tys. zł ulokowano na 1075 lokatach bankowych. Uzyskano z tego tytułu odsetki w kwocie 209 627,3 tys. zł. Wolne środki lokowano głównie w lokaty krótkoterminowe na rynku międzybankowym, a oprocentowanie wynosiło od 2,75% do 6,9%. Najwyższa lokata wynosiła 1 000 000,0 tys. zł, a najniższa – 2300,0 tys. zł.

W 2023 r. przychody FUS powstałe z tytułu zagospodarowania nadwyżek finansowych w ujęciu kasowym wyniosły odpowiednio: 209 527,1 tys. zł – lokaty terminowe, 12 893,7 tys. zł – odsetki od środków na rachunkach (PKO BP S.A. i NBP). Kwota odsetek uzyskanych od środków pozostawionych w bankach PKO BP S.A. i NBP w ujęciu kasowym, wyniosła odpowiednio: 12 321,4 tys. zł i 572,3 tys. zł. Na podstawie badania dobranej losowo dokumentacji dotyczącej sześciu lokat na łączną kwotę 4 748 100,0 tys. zł ustalono, że trzy lokaty na łączną kwotę 1 748 100 tys. zł założono w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz po jednej, na 1 000 000,0 tys. zł każda lokata, w Banku Pekao S.A., w Banku Millennium S.A. i w Santander Bank Polska. Z tytułu lokat objętych badaniem uzyskano odsetki w kwocie 1521,0 tys. zł. W 2023 r. wolne środki FUS lokowano zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami wewnętrznymi<sup>39</sup>, i zasadami określonymi w § 4

ZUS nieprawdziwych danych dotyczących okresu zatrudnienia lub ubezpieczenia, składane za okres wyznaczony dokumentów korygujących dane.

<sup>38</sup> Dopłata – wypłata w terminie późniejszym różnicy pomiędzy otrzymaną przez świadczeniobiorcę kwotą świadczenia, a kwotą należną.

<sup>39</sup> Zarządzenie nr 54 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 12.3. Zarządzanie aktywami funduszy i Zakładu, zmienione zarządzeniem nr 95 Prezesa ZUS z dnia 21 lipca 2017 r., zarządzeniem nr 2 Prezesa ZUS z dnia 8 stycznia 2019 r., zarządzeniem nr 46 Prezesa ZUS z dnia 16 sierpnia 2021 r. oraz zarządzeniem nr 42 Prezesa ZUS z dnia 9 maja 2022 r. – Procedura do procesu 12.3. Zarządzanie



rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia z dnia 29 stycznia 2014 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej oraz zasad lokowania środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych<sup>40</sup>. Opracowano system zarządzania płynnością finansową oraz wdrożono mechanizm kontroli stanu wolnych środków FUS. W 2023 r. nie wystąpiły przypadki zerwania lokat. Dokonywanie lokat nie stanowiło przeszkody dla terminowej realizacji wypłaty środków funduszu na cele i zadania wskazane w ustawie o sus. W 2023 r. nie przekazywano środków FUS w zarządzanie Ministrowi Finansów.

#### 4.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

---

Na realizację zadań, wynikających z ustawy o sus wydatkowano kwotę 352 457 576,5 tys. zł, tj. o 0,8% mniej w stosunku do planu po zmianach oraz o 17,4% więcej niż w 2022 r. W 2023 r. zrealizowano następujące zadania: emerytury – 256 720 149,7 tys. zł, renty – 53 666 676,7 tys. zł, dodatki do emerytur i rent – 9 146 174,9 tys. zł, zasiłki chorobowe – 15 703 588,5 tys. zł, pozostałe zasiłki i świadczenia – 16 936 921,6 tys. zł, prewencja rentowa – 179 623,5 tys. zł i prewencja wypadkowa – 104 441,6 tys. zł. Kwoty dotyczące zadań realizowanych przez FUS ujęte były w planach rzeczowo-finansowych.

W 2023 r. przeciętna miesięczna wysokość świadczenia emerytalno-rentowego finansowanego z FUS<sup>41</sup> wyniosła 3269,5 zł i była wyższa o 17,2%, niż w 2022 r. Przeciętna miesięczna emerytura wyniosła 3389,51 zł (wzrost o 17,3%), renta z tytułu niezdolności do pracy – 2574,93 zł (wzrost o 16,3%), renta rodzinna – 2 952,78 zł (wzrost o 15,7%). W 2023 r. przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe wyniosła 7900,4 tys. Przeciętna miesięczna liczba wypłaconych emerytur wyniosła 6192,5 tys., rent rodzinnych – 1172,3 tys., rent z tytułu niezdolności do pracy – 535,5 tys.

Dane dotyczące wykonania planu finansowego FUS zostały zawarte w załączniku nr 11.9. do Informacji.

---

aktywami Funduszy i Zakładu, Załącznik nr 3 – Instrukcja zarządzania aktywami FRD, FUS, FEP i Zakładu, dalej: procedura w sprawie zarządzania aktywami.

<sup>40</sup> Dz. U. poz. 156, dalej: rozporządzenie w sprawie gospodarowania wolnymi środkami.

<sup>41</sup> Bez emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych, bez emerytur i rent osób posiadających prawo także do świadczenia rolniczego oraz bez emerytur zbiegowych finansowanych z FUS, a wypłaconych przy rentach finansowanych z budżetu państwa. Łącznie z kwotą okresowej emerytury kapitałowej finansowanej z FUS. Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z FUS, a wypłacanymi przez MON, MSWiA oraz MS w zbiegu z emeryturami finansowymi z budżetu MON, MSWiA oraz MS. Bez kwoty jednorazowego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów.

## 5. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTUR POMOSTOWYCH

### 5.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW FEP

W 2023 r. FEP osiągnął przychody w kwocie 2 288 204,4 tys. zł, tj. o 1,9% wyższe od kwoty określonej w planie oraz o 20,1% wyższe od wykonanych w 2022 r. Główną pozycję przychodów stanowiły:

- dotacja z budżetu państwa w kwocie 1 842 648,0 tys. zł, która była wyższa o 20,3% w stosunku do 2022 r. Przeznaczona została na uzupełnienie niedoboru środków FEP na wypłatę emerytur pomostowych, a jej wzrost wynikał z większego zapotrzebowania związanego z waloryzacją świadczeń oraz rosnącą liczbą świadczeniobiorców;
- składki w kwocie 427 326,0 tys. zł, tj. o 8,8% wyższe od kwoty określonej w planie i o 18,1% wyższe w stosunku do 2022 r., co spowodowane było wzrostem wynagrodzeń będących podstawą wymiaru składek na FEP.

Badanie 15 dobranych celowo spraw dotyczących płatników składek z największym zadłużeniem wobec FEP na łączną kwotę 4986,7 tys. zł stanowiącą 33,8% należności ogółem (14 770,2 tys. zł)<sup>42</sup> wykazało, że ZUS w 2023 r. podejmował działania zmierzające do ich odzyskania polegające na m.in.: udzielaniu ulg (umowy ratalne, odroczenie terminu płatności, umorzenie odsetek), dokonywanie zabezpieczeń pieniężnych i majątkowych oraz zgłoszenia wierzytelności.

W latach 2020-2023 przychody FEP miały tendencję wzrostową<sup>43</sup>, na co decydujący wpływ miała dotacja z budżetu państwa. W 2023 r. wzrosły one o 117,8% w stosunku do 2020 r. W 2023 r. dotacja z budżetu państwa wynosiła 1 842 648,0 tys. zł i stanowiła 80,5% przychodów Funduszu oraz była wyższa o 146,5% w stosunku do 2020 r. Wzrost kwoty dotacji wynikał z wyższych wydatków na emerytury pomostowe. Dotacja została w pełni wykorzystana na wypłatę emerytur pomostowych w terminach i kwotach wskazanych przez komórki merytoryczne w dokumentach płatniczych.

Należności FEP na koniec 2023 r. wyniosły 15 468,9 tys. zł i były niższe od kwoty określonej w planie o 32,1% oraz niższe o 9,1% od wykonania za rok 2022. W strukturze należności występowały należności od płatników z tytułu niezapłaconych składek wraz z odsetkami – 10 314,0 tys. zł (spadek o 12,0%), rozrachunki z tytułu wypłaconych świadczeń – 3125,4 tys. zł (spadek o 1,8%) oraz pozostałe należności – 2029,4 tys. zł (o 4,2% mniej niż w 2022 r.).

### 5.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW FEP

W 2023 r. koszty FEP wyniosły 2 265 701,5 tys. zł i były niższe od zaplanowanych o 4,0% oraz wyższe od wykonanych w 2022 r. o 24,6%. Główną pozycję stanowiły emerytury pomostowe, które wynosiły 2 258 057,5 tys. zł i były niższe od planu o 4,1% oraz wyższe od wykonania w 2022 r. o 24,8%. Odpis na działalność ZUS wyniósł 4829,0 tys. zł.

W latach 2020-2023 koszty FEP wzrosły o 76,4%<sup>44</sup>, z uwagi na wzrost przeciętnej miesięcznej liczby świadczeniobiorców o 21,3%<sup>45</sup> oraz wzrost przeciętnej miesięcznej wypłaty emerytury pomostowej o 45,7%<sup>46</sup>, m.in. w wyniku waloryzacji.

Zobowiązania na koniec 2023 r. wyniosły 39 038,4 tys. zł i w stosunku do planu po zmianach były wyższe o 17,2% oraz o 12,9% wyższe od wykonania w 2022 r. W 2023 r. FEP nie miał zobowiązań wymagalnych oraz nie zaciągał kredytów ani pożyczek. W 2023 r. FEP nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów wiążącego polecenia wpłaty środków pieniężnych na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19<sup>47</sup> oraz Fundusz Pomocy<sup>48</sup>.

Dane o wykonaniu planu finansowego FUS zostały zawarte w załączniku nr 11.9. do Informacji.

<sup>42</sup> Należności brutto od płatników z tytułu składek, tj. z uwzględnieniem odpisów aktualizujących według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.

<sup>43</sup> Przychody wyniosły: w 2020 r. – 1 050 749 tys. zł, w 2021 r. – 1 551 658 tys. zł, w 2022 r. – 1 904 467 tys. zł, w 2023 r. – 2 288 204,4 tys. zł.

<sup>44</sup> W 2020 r. – 1 284 572 tys. zł, w 2021 r. – 1 541 913 tys. zł, w 2022 r. – 1 818 046 tys. zł, w 2023 r. – 2 265 701,5 tys. zł.

<sup>45</sup> W 2020 r. – 33 914 osób, w 2021 r. – 37 391 osób, w 2022 r. – 39 609 osób oraz w 2023 r. – 41 153 osób.

<sup>46</sup> W 2020 r. – 3137,28 zł, w 2021 r. – 3418,69 zł, w 2022 r. – 3807,93 zł oraz w 2023 r. – 4572,48 zł.

<sup>47</sup> Art. 65 ust. 16 ustawy o zmianie ustawy o COVID-19.

<sup>48</sup> Art. 14 ust. 22 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.



### 5.3. STAN FEP I GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI

Stan FEP na początek 2023 r. wynosił 159 737,3 tys. zł, w tym:

- środki pieniężne – 177 298,2 tys. zł;
- należności – 17 018,1 tys. zł;
- zobowiązania – 34 579,1 tys. zł.

Stan Funduszu na koniec 2023 r. wyniósł 182 240,2 tys. zł, w tym:

- środki pieniężne – 25,4 tys. zł;
- ulokowane środki finansowe – 205 784,4 tys. zł;
- należności – 15 468,9 tys. zł;
- zobowiązania – 39 038,4 tys. zł.

Stan FEP na koniec roku stanowił 114,1% stanu na początku roku i 935,7% planu po zmianach. Wyższy stan funduszu wynikał z nadwyżek finansowych zgromadzonych na rachunkach, ulokowanych na lokatach bankowych oraz był rezultatem wyższego stanu środków na początku roku (stanowiącego 119,4% planu), wyższych wpłat od płatników oraz niższych wydatków.

Średni stan środków pieniężnych na rachunkach bankowych FEP z 12 miesięcy 2023 r. wynosił odpowiednio: na rachunku bankowym prowadzonym w PKO BP S.A. – 14 073,4 tys. zł, na rachunku bankowym prowadzonym w NBP – 0,5 tys. zł.

W 2023 r. wolne środki FEP na kwotę 48 549 600 tys. zł zostały ulokowane na 242 lokatach bankowych, głównie jednodniowych. Uzyskano z tego tytułu odsetki w kwocie 12 023,8 tys. zł. Lokowania wolnych środków FEP dokonywano na rynku międzybankowym, a oprocentowanie wynosiło od 4,99% do 6,9%. Najwyższa kwota lokaty wynosiła 226 000,0 tys. zł, a najniższa 125 300,0 tys. zł.

Kontrolą objęto dokumentację dotyczącą sześciu lokat, na łączną kwotę 1 280 800,0 tys. zł. Doboru dokonano w sposób losowy. Lokaty założono w trzech bankach: w Santander Bank Polska S.A. na 431 600 tys. zł, w ING Bank Śląski na 431 300 tys. zł oraz w Bank Millennium S.A. na 417 900 tys. zł. Z tytułu lokat objętych badaniem uzyskano 369,6 tys. zł odsetek. Wolne środki lokowano z zachowaniem zasad określonych w § 4 rozporządzenia w sprawie gospodarowania wolnymi środkami, art. 34 ustawy o emeryturach pomostowych oraz procedurą w sprawie zarządzania aktywami. Dla Funduszu opracowano system zarządzania płynnością finansową oraz wdrożono mechanizm kontroli stanu wolnych środków. W 2023 r. nie wystąpiły przypadki zerwania lokat ze środków FEP. W 2023 r. wolne środki były inwestowane wyłącznie w lokaty krótkoterminowe. Dokonywanie lokat nie stanowiło przeszkody dla terminowej realizacji wypłat świadczeń z funduszu. W 2023 r. nie przekazywano środków FEP w zarządzanie Ministrowi Finansów.

### 5.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

Zadaniem FEP było finansowanie emerytur pomostowych. Łączna kwota wypłat emerytur pomostowych w 2023 r. wyniosła 2 258 057,5 tys. zł<sup>49</sup> i była wyższa o 448 111,8 tys. zł, tj. o 24,8% w stosunku do roku 2022. Przychody ze składek wynosiły 427 326 tys. zł i pokrywały 18,9% wypłat. Fundusz wykonał zaplanowane zadania, tj. dokonał wypłat bieżących świadczeń.

W 2023 r. emerytury pomostowe pobierało 41 519 osób (nastąpił wzrost w stosunku do 2022 r. o 2,8%, a w stosunku do 2021 r. o 7,3%). Wzrost ten wynikał z utrzymującej się na stałym poziomie, w przedziale od dziewięciu do 10 tys. rocznie liczby osób, którym po raz pierwszy przyznano emeryturę pomostową. Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających emerytury pomostowe wynosiła 41 153. Przeciętna miesięczna wartość emerytury pomostowej wyniosła 4572,48 zł i była wyższa niż w 2022 r. o 20,1%. W 2023 r. przyznano po raz pierwszy 10 458 emerytur pomostowych, tj. o 13,6% więcej niż w 2022 r.

<sup>49</sup> Bez kwoty dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów oraz kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów, które finansowane Funduszu Solidarnościowego.

## 6. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA PLANU FINANSOWEGO ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH JAKO PAŃSTWOWEJ OSOBY PRAWNEJ

### 6.1. WYKONANIE PLANU PRZYCHODÓW ZAKŁADU

Przychody Zakładu za 2023 r. wyniosły ogółem 6 904 662,9 tys. zł, co stanowiło 104,9% planu po zmianach i 109,3% przychodów w 2022 r. Źródłami przychodów Zakładu były głównie:

- odpis z FUS – 5 170 243,0 tys. zł,
- zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych Zakładowi do wypłaty – 686 183,7 tys. zł,
- pozostałe przychody wynoszące 566 499,4 tys. zł,
- pobór i dochodzenie składek innych niż na FUS w kwocie 398 891,8 tys. zł.

W latach 2020-2023 przychody Zakładu wzrosły o 44,2%, z 4 786 898,6 tys. zł do 6 904 662,9 tys. zł. Wynikało to głównie ze wzrostu: odpisu FUS z 3 865 499,0 tys. zł do 5 170 243,0 tys. zł (33,8%), przychodów z tytułu zwrotu kosztów obsługi świadczeń zleconych Zakładowi do wypłaty z 442 997,2 tys. zł do 686 183,7 tys. zł (54,9%) oraz przychodów z tytułu poboru i dochodzenia składek innych niż na FUS z 260 685,6 tys. zł do 398 891,9 tys. zł (53%). Przychody finansowe wzrosły z 14 306,5 tys. zł do 78 015,9 tys. zł (445,3%).

Należności Zakładu na koniec 2023 r. wyniosły 61 678,3 tys. zł i były wyższe od wykonania w roku poprzednim o 14,4%. Należności netto na koniec 2023 r. wyniosły 111 992,6 tys. zł<sup>50</sup> i były wyższe o 6,8% niż w 2022 r.<sup>51</sup>. Złożyły się na nie głównie należności sklasyfikowane jako „inne” w kwocie 98 986,0 tys. zł, co stanowiło 88,4% ogółu należności Zakładu. W powyższej kategorii wyszczególnione zostały m.in.: należności z tytułu udzielonych pożyczek mieszkaniowych z ZFŚS (50 298,1 tys. zł), pozostałe rozrachunki z odbiorcami z działalności operacyjnej<sup>52</sup> (33 768,1 tys. zł), należności z tytułu naliczonej prowizji za pobór i dochodzenie składki (31 759,4 tys. zł), rozrachunki z FUS<sup>53</sup> (10 092,6 tys. zł). Należności przeterminowane, objęte utworzonym odpisem aktualizującym, wyniosły 90 649,0 tys. zł, co stanowiło wzrost w stosunku do stanu na koniec 2022 r. o 9,9%.

W 2023 r. umorzono należności na łączną kwotę 301,6 tys. zł. Zakład w 2023 r. rozłożył na raty należności w kwocie 6012,3 tys. zł. W 2023 r. ZUS nie wydawał decyzji dotyczących odroczenia terminu spłaty należności.

W 2023 r. należności netto Centrali ZUS wyniosły 2102,0 tys. zł, tj. o 15,1% więcej w porównaniu ze stanem na koniec 2022 r.<sup>54</sup>, w tym należności przeterminowane netto 35,5 tys. zł. W strukturze występowały należności z tytułu udzielonych pożyczek mieszkaniowych ZFŚS – 1746,9 tys. zł oraz pozostałe rozrachunki z odbiorcami z działalności operacyjnej – 815,4 tys. zł, (gdzie przeważały należności z tytułu kar umownych oraz zasądzonych zwrotów kosztów zastępstwa procesowego). Na powyższe należności utworzono odpisy aktualizujące w kwocie 815,4 tys. zł. W 2023 r. kwota należności dochodzonych na drodze sądowej wyniosła 2408,5 tys. zł, która w całości została objęta odpisem aktualizującym.

Badaniem w zakresie dochodzenia należności objęto próbę 15 dobranych metodą celową, najwyższych kwotowo należności<sup>55</sup> dochodzonych przez oddziały i Centralę ZUS. Łączna kwota należności objętych badaniem wyniosła 62 342,0 tys. zł<sup>56</sup>, co stanowiło 30,8% należności ogółem<sup>57</sup>. Badanie wykazało, że ZUS podejmował działania zmierzające do odzyskania należności, np. poprzez dochodzenie ich na drodze postępowania sądowego, podejmowanie współpracy z komornikami sądowymi, zawieranie umów ratalnych, próby ustalania osób trzecich lub ewentualnego majątku dłużnika w celu zabezpieczenia.

<sup>50</sup> Pomniejszone o odpisy aktualizujące, uwzględniające również należności z tytułu pożyczek z ZFŚS, których nie ujęto w sprawozdaniu Rb-40. Opracowano na podstawie zestawień przekazanych przez Zakład – stan na 31 grudnia 2023 r.

<sup>51</sup> Należności netto ogółem w Zakładzie, wg stanu na 31 grudnia 2022 r. wyniosły 104 904,3 tys. zł.

<sup>52</sup> W przeważającej mierze – należności z tytułu zasądzonych zwrotów kosztów zastępstwa procesowego, naliczanych kar umownych.

<sup>53</sup> Rozrachunki z FUS obejmowały należności z ustawowych źródeł, w tym m.in. obsługi świadczeń: rodzicielskich, „Rodzinny Kapitał Opiekuńczy”, żłobkowych, „Dobry start 300+”, „500+”, świadczeń zleconych finansowanych z budżetu Państwa, świadczeń wyrównawczych i inne.

<sup>54</sup> Należności netto ogółem w Centrali Zakładu wg stanu na 31 grudnia 2022 r. wyniosły 1826,9 tys. zł.

<sup>55</sup> Według stanu na 31 grudnia 2023 r., w tym: ośmiu należności Zakładu oraz siedmiu należności Centrali ZUS.

<sup>56</sup> W tym: 59 473,1 tys. zł – Zakładu oraz 2868,9 tys. zł – Centrala ZUS.

<sup>57</sup> Należności brutto – 202 641,6 tys. zł, tj. 111 992,6 tys. zł należności netto oraz wartość odpisów aktualizujących 90 649,0 tys. zł.

## 6.2. WYKONANIE PLANU KOSZTÓW ZAKŁADU

W 2023 r. koszty działalności bieżącej Zakładu wyniosły 6 821 206,8 tys. zł, co stanowiło 93,9% planu po zmianach. W porównaniu do 2022 r. koszty były większe o 12,7%. W 2023 r. poniesiono m.in. następujące koszty rodzajowe (w nawiasach wykonanie planu po zmianach i wzrost w stosunku do 2022 r.):

- wynagrodzenia – 4 288 559,4 tys. zł (99,9% i 15,7%),
- amortyzacja – 359 324,5 tys. zł (82,5% i spadek 5,9%),
- materiały i energia – 187 342,8 tys. zł (70,1% i 18,7%),
- ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia – 897 946,2 tys. zł (95,3% i 16,0%),
- usługi obce – 1 033 365,5 tys. zł (83,6% i 4,7%). W ramach usług obcych największe koszty poniesiono na usługi pocztowe i bankowe – 382 198,2 tys. zł (92,0% i spadek o 0,6%).

W latach 2020-2023 koszty Zakładu wzrosły o 36,2% z 5 009 370 tys. zł do 6 821 209 tys. zł. Wynikało to głównie ze wzrostu wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń, powrotu do pełnoskalowej działalności Zakładu po lockdownie spowodowanym pandemią, ogólnorynkowego wzrostu cen towarów i usług, realizacji przez Zakład nowych zadań zleconych w ramach programów rządowych.

W 2023 r. koszty działalności Centrali ZUS wyniosły 719 054,9 tys. zł, co stanowiło 84,0% planu po zmianach. Badaniem w Centrali ZUS objęto łącznie 67 dowodów księgowych na kwotę 279 646,1 tys. zł, co stanowiło 38,9% kosztów Centrali ZUS w 2023 r. Badana próba została wylosowana metodą MUS z wygenerowanych z systemu księgowego Zakładu zapisów i dowodów księgowych, odpowiadającym pozapłacowym kosztom Centrali ZUS oraz dokonana doбором celowym i objęła w grupie kosztów majątkowych (ZI) 16 zapisów na kwotę 166 910,5 tys. zł, tj. 60,1% objętych próbą kosztów, natomiast w grupie kosztów bieżących (ZF) 31 zapisów na kwotę 110 724,4 tys. zł, tj. 39,9% badanych kosztów.

W ramach analizowanej próby wydatków Centrali ZUS stwierdzono, że koszty ponoszono zgodnie z planem finansowym, terminowo w ramach realizacji ustawowych zadań jednostki.

W 2023 r. ZUS przeprowadził łącznie 17 działań informacyjno-promocyjnych dotyczących zmiany wysokości świadczenia wychowawczego z 500,0 zł do 800,0 zł miesięcznie. Wydatki na te działania wyniosły 1633,9 tys. zł i obejmowały: produkcja materiału i czas antenowy w radio – 831,8 tys. zł, kampania telewizyjna (w tym produkcja spotu i zakup czasu antenowego) – 365,9 tys. zł, kampania banerowa w portalach – 321,6 tys. zł, publikacja w prasie i dziennikach regionalnych – 74,9 tys. zł oraz emisja spotu w środkach transportu publicznego – 39,7 tys. zł.

Zakład poniósł koszty na produkcję spotów i materiałów edukacyjno-informacyjnych oraz zakup czasu antenowego w telewizji i radiu, w łącznej wysokości 1633,9 tys. zł. Powyższe działania dotyczyły informowania o podwyższeniu świadczenia wychowawczego od stycznia 2024 r.

Celem kampanii było przede wszystkim poinformowanie klientów, że osoby, które mają już ustalone prawo do świadczenia nie muszą składać do ZUS dodatkowego wniosku ani podejmować innych działań, by uzyskać podwyższone świadczenie. NIK podkreśla, że Zakład dysponował narzędziami pozwalającymi na bezpośrednie informowanie świadczeniobiorców o uprawnieniach dla rodzin, bez konieczności ponoszenia kosztów związanych z prowadzeniem kampanii informacyjno-promocyjnej.

Było to niecelowe i niegospodarne. W uzasadnieniu do ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci<sup>58</sup>, ocenie skutków regulacji oraz w samej ustawie o pomocy w wychowaniu dzieci nie przewidziano kosztów związanych z prowadzeniem kampanii informacyjnej związanej ze wzrostem kwoty świadczenia. Zakład miał udostępniać osobom pobierającym świadczenie informację o podwyższeniu świadczenia na profilu informacyjnym Platformy Informacyjno-Usługowej ZUS, a także przekazać im tę informację na adres poczty elektronicznej oraz na nr telefonu wskazane we wniosku. ZUS skorzystał z powyższych uprawnień i przesłał informacje w trybie określonym w art. 28a ustawy o pomocy w wychowywaniu dzieci na adresy poczty elektronicznej wskazane we wnioskach.

W marcu 2023 r. przedstawiciel Centrum Informacyjnego Rządu przy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów<sup>59</sup>, zgodnie z przyjętymi przez KPRM założeniami, zwrócił się do Rzecznika Prasowego ZUS o informacje dotyczące możliwości zlecenia Zakładowi wydruku i wysłania do 8500 tys. odbiorców (świadczeniobiorców, których objęła waloryzacja oraz wypłata świadczenia, tzw. 13. i 14. emerytury) pisma sygnowanego przez Prezesa Rady Ministrów. Pracownicy KPRM<sup>60</sup> i ZUS<sup>61</sup> prowadzili negocjacje dotyczące możliwości zlecenia przez KPRM wykonania powyższego zadania Zakładowi. Zlecenie powinno nastąpić z zastosowaniem Pzp ze względu na jego wartość przekraczającą 130,0 tys. zł netto, a w związku z niedostatecznym czasem na przeprowadzenie

<sup>58</sup> Dz. U. poz. 1565.

<sup>59</sup> Dalej: KPRM.

<sup>60</sup> Naczelnik Wydziału Promocji i Programów Rządowych, Centrum Informacyjnego Rządu.

<sup>61</sup> Rzecznik Prasowy ZUS.

postępowania zakupowego, przedstawiciel KPRM poprosił ZUS, aby Zakład zrealizował to zadanie jako własne. Projekt pisma opracowany w KPRM zawierał elementy związane z promocją osiągnięć Rządu. Członek Zarządu nadzorujący Pion Administracji i Zamówień Publicznych wyraził wątpliwości co do takiego działania<sup>62</sup>. Pismo zostało przeredagowane – usunięto nazwy partii politycznej, zmieniono lata porównywania działalności ZUS. Dodatkowo pismo zostało sygnowane nie tylko znakami KPRM i nazwiskiem Prezesa Rady Ministrów, ale także znakiem Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej i nazwiskiem Minister Rodziny i Polityki Społecznej oraz znakiem ZUS i nazwiskiem Prezes ZUS. Ulotka zawierała ogólne informacje dotyczące np. wysokości waloryzacji świadczeń, dodatkowych rocznych świadczeń, podniesienia kwoty wolnej od podatku, obniżenia stawki podatku dochodowego i podniesienia drugiego progu podatkowego do kwoty 120,0 tys. zł, podniesienia kwoty minimalnych świadczeń.

Po zmianie treści pisma Członek Zarządu nadzorujący zamówienia publiczne 6 kwietnia 2023 r. wysłał do KPRM projekt pisma do akceptacji jego ostatecznej wersji, a 13 kwietnia 2023 r. wydał Biuru Poligrafii ZUS polecenie rozpoczęcia jego wydruku od 17 kwietnia 2023 r. ZUS poniósł koszt realizacji zlecenia ze środków na działalność bieżącą.

W związku z tą decyzją Zakład niegospodarnie poniósł koszty w wysokości 377,5 tys. zł na przygotowanie ulotki promocyjnej, która została wysłana do 8562,7 tys. świadczeniobiorców, ponieważ treść ulotki zawierała elementy stanowiące promocję polityki oraz osiągnięć rządu.

Członek Zarządu ZUS nadzorujący Pion Administracji i Zamówień Publicznych podał, że nie analizował szczegółowo omawianego pisma, a polecenie wydruku było – w jego ocenie – techniczną realizacją zadania.

W opinii NIK, załączanie do decyzji o waloryzacji świadczeń i o przyznaniu 13. emerytury informacji promujących działania rządu w okresie przedwyborczym, dotyczących poprawy bezpieczeństwa socjalnego emerytów, w żaden sposób nie wpisywało się w działania mające na celu popularyzację wiedzy o ubezpieczeniach społecznych, a decyzje wysłane do świadczeniobiorców zawierały wszelkie informacje wskazujące ich przedmiot.

Zakład informował o osiągnięciach związanych z działaniami, w których uczestniczył, a ośmioletnie okresy porównawcze zastosowano w związku z pełnieniem funkcji Prezesa ZUS w tym okresie, w porównaniu do takiego samego okresu wstecz. W liście znalazło się np. stwierdzenie: „Troska o emerytów to jedno z najważniejszych zobowiązań rządu (...) jesteśmy gwarantem (...) dalszej poprawy Państwa bezpieczeństwa socjalnego”.

### Zamówienia publiczne

Wewnętrzne zasady udzielania zamówień publicznych w Zakładzie określone były w zarządzeniach Prezesa ZUS<sup>63</sup>. Centrala i 43 oddziały ZUS w 2023 r. zawarły w ramach postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, procedowanych w reżimie ustawy Pzp oraz ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych<sup>64</sup>, ogółem 521 umów o łącznej wartości 1 606 778 tys. zł.

W 2023 r. Centrala ZUS, w wyniku przeprowadzonych postępowań o udzielenie zamówienia o wartości powyżej 30 tys. euro, wszczętych do dnia 31 grudnia 2020 r.<sup>65</sup> oraz postępowań o udzielenie zamówienia publicznego o wartości powyżej 130 tys. zł netto, wszczętych od 1 stycznia 2021 r., zawarła 127 umów o łącznej wartości 1 284 563 tys. zł<sup>66</sup>. Natomiast w przypadku postępowań z wyłączeniem przepisów ustawy Pzp, tj., których wartość nie przekraczała 130 tys. zł oraz wyłączonych ze stosowania ustawy Pzp na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 1, 2 oraz 5 – Centrala ZUS zawarła umowy o łącznej wartości 16 383,6 tys. zł netto.

Centrala ZUS opublikowała na swojej stronie internetowej oraz w Biuletynie Zamówień Publicznych<sup>67</sup> plan postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na 2023 r. wraz ze zmianami dokonanymi w ciągu roku. Jego zakres i sposób publikacji był zgodny z art. 23 ustawy Pzp. Zgodnie z art. 82 ust. 1 i 2 ustawy Pzp Centrala ZUS przekazała do BZP roczne sprawozdanie z udzielonych zamówień w 2023 r.

<sup>62</sup> Informacja przekazana Rzecznikowi ZUS 31 marca 2023 r. o treści „my tego w takiej formule nie zrobimy”.

<sup>63</sup> Zarządzenie nr 1 z dnia 2 stycznia 2018 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 14.1. Realizacja Zakupów, ze zm., dalej: procedura, zarządzenie nr 27 Prezesa ZUS z dnia 16 marca 2022 r. w sprawie określenia zasad dokonywania zakupów, o których mowa w art. 12 ust. 6 i 7, art. 26 ust 5 i 6 oraz art. 82 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, zarządzenie nr 40 Prezesa ZUS z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie określenia zasad dokonywania zakupów, o których mowa w art. 60 ust. 1 oraz art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429 ze zm.), zarządzenie nr 11 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie określenia zasad dokonywania zakupów, o których mowa w art. 3a ust. 27 ustawy z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu (Dz. U. z 2024 r. poz. 303).

<sup>64</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm., dalej: ustawa Pzp z 2004 r.

<sup>65</sup> Dotyczy umów wykonawczych do umów ramowych procedowanych w oparciu o ustawę Pzp z 2004 r.

<sup>66</sup> W tym 19 umów wykonawczych na łączną kwotę 218 414,4 tys. zł.

<sup>67</sup> Dalej: BZP.



Badaniem objęto trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zakończone zawarciem umowy w 2023 r., z czego dwa wyłączone z obowiązku stosowania ustawy Pzp, z uwagi na wartość, która nie przekraczała 130 tys. zł netto. Łączna wartość zamówień objętych badaniem wynosiła 2063,5 tys. zł, z czego w wyniku ich realizacji w 2023 r. poniesiono koszty na kwotę 1997,7 tys. zł. Były to:

- zamówienie publiczne, którego przedmiotem było świadczenie kompleksowych usług operatora sieci rozległej WAN Kompleksowego Systemu Informacyjnego ZUS w zakresie transmisji danych oraz świadczenia usług serwisu i wsparcia technicznego dla wszystkich dostarczonych urzędów i oprogramowania. Zamówienie zostało przeprowadzone w trybie z wolnej ręki. Wartość zawartej umowy wynosiła 1745,7 tys. zł, a koszty z niej wynikające zostały w całości poniesione w 2023 r. W toku kontroli stwierdzono, że przekroczono 30-dniowy termin na zamieszczenie w BZP ogłoszenia o wykonaniu umowy, wynikający z art. 448 Pzp. Ogłoszenie zamieszczono 16 stycznia 2024 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 13 dni. Przyczyną opóźnienia były błędy w fakturze wystawionej przez wykonawcę. W ogłoszeniu należało wskazać wartość wynagrodzenia wypłaconego, a nie wynagrodzenia należnego wykonawcy wynikającego z umowy. Bez ustalenia prawidłowej kwoty wynagrodzenia, publikacja ogłoszenia nie była możliwa. Ostateczna wartość wynagrodzenia, którą należało umieścić w ogłoszeniu, była możliwa do ustalenia po uwzględnieniu korekty faktury.
- zamówienie publiczne na przeprowadzenie badania na reprezentatywnej grupie kobiet w wieku 25-40 lat mających dzieci, dotyczącego korzystania z opieki lekarskiej w trakcie ciąży, ze wskazaniem na analizę zjawiska korzystania ze zwolnień lekarskich przez tę grupę osób. Zakład udzielił zamówienia bez zastosowania przepisów ustawy Pzp, mimo iż jego wartość wynosiła 130 tys. zł netto. Stanowiło to naruszenie art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy Pzp, zgodnie z którym przepisy ustawy stosuje się do zamówień, których wartość jest równa lub przekracza 130 tys. zł netto. Wartość zamówienia była uzgadniania z Centrum Badania Opinii Społecznej z założeniem, że nie przekroczy 130 tys. zł netto. W związku z tym, że w umowie wskazano maksymalny próg wynagrodzenia nieprzekraczający 130 tys. zł netto, we wniosku zakupowym zapotrzebowano maksymalną kwotę w tej wysokości. Wniosek zakupowy wygenerował się systemowo po wprowadzeniu kwoty.  
 NIK zwraca uwagę, że kwota zamówienia kwalifikująca je do stosowania Pzp, wskazana była już we wniosku zakupowym<sup>68</sup>, w związku z tym zamówienie powinno być procedowane w trybie ustawy Pzp. W umowie zawarto postanowienie, że wynagrodzenie wykonawcy nie może przekroczyć 130 tys. zł netto, co oznaczało, że możliwe było poniesienie wydatku w kwocie 130 tys. zł, a z tego wynikała konieczność stosowania przepisów Pzp.  
 Wynagrodzenie przysługujące wykonawcy z tytułu zawartej umowy wynosiło 159,9 tys. zł i poniesiono je w pełnej wysokości w 2023 r. W ramach przygotowania postępowania do udzielenia tego zamówienia ZUS nie udokumentował czynności szacowania przedmiotu zamówienia. Ponadto wniosek zakupowy<sup>69</sup> dla tego zamówienia, przeznaczony był dla zamówień procedowanych w reżimie ustawy Pzp i nie zawierał uzasadnienia potrzeby udzielenia zamówienia.
- zamówienie publiczne, którego przedmiotem było udzielenie niewyłącznego prawa (licencji) do korzystania z Serwisów PAP. Zamówienie wyłączone z obowiązku stosowania ustawy Pzp, z uwagi na wartość zamówienia (poniżej 130 tys. zł netto). Wynagrodzenie przysługujące wykonawcy z tytułu zawartej umowy wynosiło 157,9 tys. zł, ZUS w związku z tą umową poniósł w 2023 r. koszty w wysokości 92,1 tys. zł.

### Zobowiązania Zakładu i Centrali ZUS

Zobowiązania Zakładu na koniec 2023 r. wynosiły 855 531,6 tys. zł i były o 0,6% niższe od stanu na koniec 2022 r. Na koniec 2023 r. zobowiązania ZUS<sup>70</sup> wynosiły 4 075 882,0 tys. zł i w porównaniu do 2022 r. były wyższe o 0,3%. Dotyczyły one głównie: pozostałych zobowiązań – 3 490 260,3 tys. zł, dostaw i usług – 284 711,8 tys. zł oraz składek ZUS – 248 388,9 tys. zł. W kwocie pozostałych zobowiązań największe pozycje dotyczyły rozliczeń z tytułu: składek, w tym FUS i FP – 3 200 880,3 tys. zł oraz wynagrodzeń – 257 756,3 tys. zł. Zobowiązania długoterminowe na koniec 2023 r. wyniosły 10 889,2 tys. zł i były niższe o 33,7% niż w 2022 r. Wynikały z otrzymanych od wykonawców zabezpieczeń na należyte wykonanie umów, o terminie zwrotu powyżej 12 miesięcy.

W 2023 r. w Zakładzie zobowiązania w kwocie 397,3 tys. zł uregulowano po terminie płatności i obejmowały one m.in.: koszty zastępstwa procesowego w kwocie 261,6 tys. zł (późny wpływ do oddziałów prawomocnych

<sup>68</sup> Wniosek z dnia 26 stycznia 2023 r. przygotowany na formularzu dedykowanym dla zamówień udzielanych z zastosowaniem Pzp.

<sup>69</sup> Z 26 stycznia 2023 r., znak sprawy: 8001050776.

<sup>70</sup> W układzie bilansowym – w kwocie uwzględniano zobowiązania Zakładu oraz zobowiązania z tytułu środków na rachunkach wyodrębnionych. Przede wszystkim Zakład obsługiwał pobór i przekazywanie składek na ubezpieczenie zdrowotne, FP, FGŚP, FL i FEP.

wyroków sądu), podatek od nieruchomości w wysokości 30,4 tys. zł (pomyłka pracownika; nie spowodowało to obowiązku zapłaty odsetek), opłatę za gospodarowania odpadami komunalnymi w kwocie 11,0 tys. zł.

Na 31 grudnia 2023 r. nie wystąpiły zobowiązania przeterminowane. Zakład wypłacił 3,7 tys. zł odsetek od nieterminowo uregulowanych kosztów, w tym 3,2 tys. zł od nieterminowo uregulowanych kosztów zastępstwa procesowego lub kosztów egzekucyjnych w 584 przypadkach, które w dużej mierze wynikały ze zbyt późnego wpływu do oddziałów prawomocnych wyroków sądu, będących podstawą zapłaty.

Na 31 grudnia 2023 r. stan zobowiązań Centrali ZUS wynosił 215 830,0 tys. zł, co stanowiło 115,2% stanu na koniec 2022 r. Zobowiązania dotyczyły: dostaw i usług – 164 196,2 tys. zł, pozostałych zobowiązań – 34 213,7 tys. zł<sup>71</sup>, składek ZUS – 12 929,0 tys. zł, podatków i opłat – 3946,0 tys. zł oraz z tytułu Pracowniczych Planów Kapitałowych – 545,1 tys. zł.

Zobowiązania długoterminowe na koniec 2023 r. wynosiły 7493,8 tys. zł i były wyższe o 55,2% niż w 2022 r. Dotyczyły one otrzymanych od wykonawców zabezpieczeń na należyte wykonanie umów, o terminie zwrotu powyżej 12 miesięcy.

### Zatrudnienie i wynagrodzenia

W roku 2023 przeciętne zatrudnienie w Zakładzie, w przeliczeniu na pełne etaty, wyniosło 43 042,5 etatu i było niższe o 1643,5 etatu od zaplanowanego, a w stosunku do 2022 r. – wyższe o 151,1 etatu (o 0,4%). Przeciętne zatrudnienie w Centrali wyniosło 1546,9 etatu (bez Zarządu) i w stosunku do 2022 r. wzrosło o 0,6%. W oddziałach i centrach, nie licząc orzecznictwa lekarskiego, zatrudnienie zwiększyło się z 40 742 etatów w roku 2022 do 40 911,1 etatu w roku 2023, tj. o 0,4%, a w orzecznictwie lekarskim zmniejszyło się z 606,4 do 579,5 etatu, tj. o 4,5%. W Zarządzie ZUS zatrudnienie w 2023 r. wynosiło pięć etatów, tak jak w 2022 r.

W 2023 r. wzrost zatrudnienia w ZUS był związany m.in.: zwiększeniem liczby obsługiwanych osób, w tym obywateli Ukrainy, z poprawą jakości wykonywanych zadań.

W 2023 r. przeciętne zatrudnienie w Centrum Obsługi Świadczeń dla Rodzin w oddziale w Białymstoku wynosiło 152,2 etatu i było wyższe o 49,2 etatu niż w 2022 r. Zakład m.in. ze względu na niekonkurencyjność wynagrodzeń pracowników w stosunku do rynku pracy tracił pracowników, lekarzy orzeczników, informatyków i innych ekspertów o unikalnych kompetencjach. Pomimo problemów ze zdobyciem kadry, w 2023 r. nastąpił wzrost zatrudnienia.

Wynagrodzenia osobowe w 2023 r. ZUS wyniosły 4 266 797,3 tys. zł, tj. o 15,8% więcej niż w 2022 r. (100,0% planu po zmianach). Przeciętne wynagrodzenie wyniosło 8260,8 zł, co stanowiło wzrost o 15,4% w stosunku do 2022 r. Podwyżki zrealizowano w oparciu o porozumienie kończące spór zbiorowy zawarte 24 kwietnia 2023 r. przez członka Zarządu ZUS z upoważnienia Prezes z zakładowymi organizacjami związkowymi.

W 2023 r. przeciętne wynagrodzenie w Centrali ZUS wyniosło 11 573,9 zł miesięcznie i było o 13,0% wyższe niż w 2022 r. W oddziałach i centrach ZUS, z wyłączeniem orzecznictwa, przeciętne wynagrodzenie w 2023 r. wyniosło 8029,0 zł miesięcznie i było o 15,7% wyższe niż w 2022 r. W orzecznictwie lekarskim przeciętne wynagrodzenie w 2023 r. wyniosło 15 568,0 zł miesięcznie i było o 12,4% wyższe niż w 2022 r. W 2023 r. przeciętne wynagrodzenie członka Zarządu ZUS wyniosło 33 597,2 zł miesięcznie, o 8,3% więcej niż w 2022 r.

W 2023 r. zaplanowano środki na wynagrodzenia bezosobowe w kwocie 18 205,0 tys. zł. Wynagrodzenia bezosobowe wyniosły 13 788,0 tys. zł. W porównaniu do 2022 r. zwiększyły się o 3,0%. W 2023 r. Zakład zawarł 1273 umowy cywilnoprawne, w tym z 17 własnymi pracownikami. W Centrali ZUS wielkości te wynosiły odpowiednio 100 i 13. Z tytułu realizacji umów w Centrali ZUS poniesiono koszty w wysokości 836,0 tys. zł.

Badaniem objęto pięć umów cywilnoprawnych na łączną kwotę 12,6 tys. zł brutto, co stanowiło 1,5% wartości umów zawartych w Centrali oraz 0,1% zawartych w Zakładzie. Umowy wybrano metodą celową – pięć umów o największej wartości zawartej z pracownikami Centrali ZUS. Trzy umowy dotyczyły napisania artykułów, a dwie pełnienia funkcji redaktora naukowego. Zakresy czynności pracowników nie pokrywały się z obowiązkami wynikającymi z podpisanych umów cywilnoprawnych.

W 2023 r. planowany poziom zatrudnienia lekarzy orzecznictwa lekarskiego wynosił 888,9 etatów. Zatrudnienie na 31 grudnia 2023 r. wniosło 573,2 etatu, o 18,5 etatu mniej niż w 2022 r. Centrala ZUS odpowiada za rekrutację lekarzy orzeczników zarówno w Centrali, jak i w oddziałach. W 2023 r. ogłoszono 254 nabory na 526,2 etatu, co stanowiło wzrost o 55 etatów w stosunku do 2022 r. W wyniku naborów zatrudniono 81 osób na 59,2 etatu.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej rozpoczęło prace analityczne w celu przygotowania nowelizacji przepisów ustaw oraz rozporządzeń normujących organizację orzecznictwa lekarskiego w ZUS.

<sup>71</sup> Pozostałe zobowiązania dotyczyły wynagrodzeń, rozliczania środków otrzymanych na wypłatę świadczeń zagranicznych, wadliwych i zabezpieczeń wykonania umów oraz innych zobowiązań.

Koszt funkcjonowania orzecznictwa lekarskiego w 2023 r. wyniósł 267 095,7 tys. zł i był wyższy od kosztu poniesionego w 2022 r. o 12,1%.

### Realizacja planu inwestycyjnego Zakładu

W 2023 r. w planie inwestycyjnym ZUS uwzględniono wydatki w kwocie 706 143,0 tys. zł, co stanowiło 67,3% zaplanowanych wydatków na 2022 r. W wyniku dokonanych zamian zmniejszono początkowo zaplanowaną kwotę do 631 580,0 tys. zł. Było to spowodowane zmniejszeniem planowanych wydatków w grupie zadań: obszaru IT, budowlanych, zmierzających do zwiększenia powierzchni oraz zadań obszaru administracji.

W 2023 r. wydatki inwestycyjne wyniosły 537 743,3 tys. zł, co stanowiło 85,1% planu po zmianach i 93,5% wydatków z 2022 r.

W 2023 r. wykorzystanie środków finansowych, z podziałem na poszczególne grupy inwestycji, było następujące:

- zadania budowlane zmierzające do zwiększenia powierzchni (grupa I) – w planie inwestycyjnym po zmianach ujęto osiem zadań, w tym cztery nowe, jedno kontynuowane i trzy kontynuowane z opóźnieniem. Z planowanych 7721,5 tys. zł wydatkowano 76,9%;
- zadania budowlane pozostałe (grupa II) – w planie inwestycyjnym po zmianach ujęto 355 zadań, w tym 199 nowych i 74 kontynuowanych oraz 82 kontynuowanych z opóźnieniem. Z planowanych 137 386,2 tys. zł wykorzystano 84,3%;
- zadania z obszaru administracji (grupa III) – w planie inwestycyjnym po zmianach ujęto 154 zadania, w tym: 99 nowych, 49 zadań kontynuowanych oraz sześć zadań kontynuowanych z opóźnieniem. Z zaplanowanych 45 868,4 tys. zł wykorzystano 94,3%;
- zadania obszaru poligrafii i zarządzania dokumentacją (grupa IV) – w planie inwestycyjnym po zmianach ujęto cztery nowe zadania. Z zaplanowanej kwoty 1136,8 tys. zł wykorzystano 89,7%;
- zadania obszaru IT (grupa V) – w planie inwestycyjnym po zmianach ujęto 33 zadania, w tym siedem nowych, 19 kontynuowanych i siedem kontynuowanych z opóźnieniem. Z zaplanowanej kwoty 439 467,1 tys. zł wykorzystano 84,6%.

### Realizacja projektów współfinansowanych środkami UE

W 2023 r. Zakład realizował trzy projekty współfinansowane ze środków UE, na które wydatkowano 8592,5 tys. zł, w tym: 165,3 tys. zł na wypracowanie i pilotażowe wdrożenie modelu kompleksowej rehabilitacji, umożliwiającej powrót do pracy, 8401,4 tys. zł na termomodernizację budynku oddziału ZUS w Elblągu z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz 25,7 tys. zł na projekt dotyczący współpracy w celu przewycięzania wyzwań na polu delegowania pracowników z sektorów opieki, budownictwa, transportu i rolnictwa. W przypadku dwóch projektów współfinansowanych ze środków UE, w 2023 r. zaewidencjonowano w ZUS 100,0% wydatków jako wydatki kwalifikowane, w przypadku jednego – 62,0%.

Dane o wykonaniu planu finansowego Zakładu zostały zawarte w załączniku nr 11.10. do Informacji.

## 6.3. GOSPODAROWANIE WOLNYMI ŚRODKAMI ORAZ OBLIGACJAMI

Na początek 2023 r. środki pieniężne Zakładu wynosiły 1 096 226,1 tys. zł, a na koniec 2023 r. – 976 976,8 tys. zł i były wyższe od planu po zmianach o 70,5%. Inne aktywa finansowe na koniec 2023 r. wyniosły 187 767,3 tys. zł, należności 61 678,3 tys. zł, zapasy 14 507,5 tys. zł, a zobowiązania 855 531,6 tys. zł. Średni stan środków pieniężnych na rachunkach bankowych Zakładu z 12 miesięcy wynosił: na rachunku bankowym prowadzonym w PKO BP S.A. – 17 519,5 tys. zł, na rachunku prowadzonym w NBP – 734,8 zł.

W 2023 r. wolne środki Zakładu ulokowano na 420 lokatach, na kwotę 85 583 500 tys. zł oraz w obligacjach skarbu państwa – na kwotę 100 000,0 tys. zł. Z tytułu lokat uzyskano odsetki w kwocie 67 622,5 tys. zł. Wolne środki Zakładu inwestowano najczęściej w lokaty krótkoterminowe (głównie jednodniowe) na rynku międzybankowym, których oprocentowanie wynosiło od 3,5% do 6,9%. Najwyższa kwota lokaty wynosiła 500 000,0 tys. zł, a najniższa 3 900,0 tys. zł.

W 2023 r., na podstawie art. 48 ust. 1 pkt 1 ufp, ZUS nabył obligacje skarbowe o nominale 100 000,0 tys. zł z określonym terminem zapadalności. Zakład nie otrzymał nieodpłatnie obligacji skarbowych oraz takich nie sprzedawał. W 2023 r. zapadły obligacje skarbowe o nominale 100 000,0 tys. zł. Na koniec 2023 r., zgodnie z polityką rachunkowości ZUS<sup>72</sup>, obligacje skarbowe Zakładu z określonym terminem zapadalności wyceniono według skorygowanej ceny nabycia.

Badaniem objęto dokumentację dotyczącą sześciu lokat na łączną kwotę 1 530 100 tys. zł. Doboru dokonano w sposób losowy. Lokaty założono w pięciu bankach: w Banku Millennium S.A. na 86 200 tys. zł, Credit Agricole

<sup>72</sup> Załącznik do zarządzenia nr 96 Prezesa ZUS z dnia 31 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia polityki rachunkowości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako osoby prawnej.



Bank Polska S.A. na 200 000,0 tys. zł, w ING Bank Śląski na 500 000,0 tys. zł, w Santander Bank Polska S.A. na 236 100 tys. zł, w Banku Gospodarstwa Krajowego na 7 800 tys. zł, w Banku Millennium S.A. na 500 000,0 tys. zł. Z tytułu lokat objętych badaniem uzyskano 2769,8 tys. zł odsetek.

Wolne środki lokowano zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi, określonymi w procedurze w sprawie zarządzania aktywami i art. 48 ust. 1 ufp. W celu efektywnego zarządzania nadwyżkami finansowymi opracowano w ZUS system zarządzania płynnością finansową, polegający na zaplanowaniu wpływów i wydatków w podziale na wszystkie dni robocze w roku oraz wdrożono mechanizm kontroli stanu niezbędnych wolnych środków, stanowiący zabezpieczenie bieżącego regulowania zobowiązań. W 2023 r. ZUS nie przekazywał wolnych środków w zarządzanie Ministrowi Finansów oraz nie składał dyspozycji wcześniejszego zwrotu środków z założonych lokat. Zarządzanie nadwyżkami finansowymi nie zagrażało realizacji zadań Zakładu.

W 2023 r. przychody ZUS powstałe z tytułu zagospodarowania nadwyżek finansowych, w ujęciu kasowym wyniosły 74 592,8 tys. zł, w tym: 69 638,4 tys. zł stanowiły odsetki od lokat terminowych, 4 000,0 tys. zł odsetki od obligacji skarbowych zapadłych w 2023 r., 954,3 tys. zł odsetki od środków na rachunku bankowym w PKO BP S.A.

#### 6.4. EFEKTY RZECZOWE PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

Zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy o sus, do zakresu działania Zakładu należy w szczególności: ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznych oraz ich wypłacanie; wydawanie orzeczeń przez lekarzy orzeczników Zakładu oraz przez komisje lekarskie Zakładu dla potrzeb ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych; kontrola wykonywania przez płatników składek i przez ubezpieczonych obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych. W 2023 r. oddziały ZUS wypłacały średnio co miesiąc emerytury i renty finansowane z FUS dla 7900,4 tys. osób.

W 2023 r. wydano łącznie 878,1 tys. decyzji w sprawach świadczeń, w wyniku załatwienia wniosków pierwszorazowych, w tym 740 tys. decyzji przyznających i 138,1 tys. decyzji odmownych. W porównaniu do 2022 r. (kiedy to wydano 891,9 tys. decyzji) zmniejszyła się liczba wydanych decyzji w sprawach świadczeń w wyniku załatwienia wniosków pierwszorazowych o 13,8 tys., tj. o 1,6%.

Najwięcej decyzji wydano w sprawach: emerytur – 582,1 tys., świadczeń uzupełniających dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji – 108,3 tys., rent rodzinnych – 90,4 tys.

W 2023 r. oddziały ZUS rozpatrzyły 4969,8 tys. spraw o wypłatę świadczeń krótkoterminowych i zasiłków pogrzebowych. Najwięcej spraw, tj. 3 457 312 (69,57% wszystkich spraw) dotyczyło ustalenia uprawnień do zasiłku chorobowego oraz zasiłku opiekuńczego – 564 464 (11,4% wszystkich spraw). W porównaniu do 2022 r. zmniejszyła się liczba takich spraw – o 3,6%. Największy spadek odnotowano w przypadku spraw dotyczących: zasiłku chorobowego – o 3,8% oraz zasiłku opiekuńczego – o 6,4%. Wzrost liczby spraw, w porównaniu do 2022 r., dotyczył jedynie rozpatrzonych spraw o zasiłek macierzyński – o 12,2%, co wynikało ze zmiany przepisów regulujących prawo do urlopu rodzicielskiego oraz prawo do zasiłku macierzyńskiego, wprowadzonych ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw<sup>73</sup>.

##### Orzecznictwo lekarskie

W 2023 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali łącznie 1177,1 tys. orzeczeń, tj. 2,5% więcej niż w 2022 r., w tym: 372,2 tys. orzeczeń wydano w ramach kontroli prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy, 249,8 tys. dotyczących ustalenia uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, 191,6 tys. dotyczących ustalenia uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy. Na 31 grudnia 2023 r. w oddziałach Zakładu funkcjonowało 31 komisji lekarskich. Do sądów pracy i ubezpieczeń społecznych wpłynęło 19,6 tys. odwołań od decyzji wydanych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie Zakładu, o 9,5% więcej niż w 2022 r.

Komisje lekarskie ZUS jako organ II instancji wydały w 2023 r. łącznie 77,3 tys. orzeczeń (o 2,4% więcej niż w 2022 r.), w tym 62,3 tys. w związku z wniesionym sprzeciwem przez osobę zainteresowaną.

W 2023 r., w ramach wyznaczonego wewnętrznie terminu 45 dni na rozpatrzenie wniosku o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika i komisję lekarską zmniejszył się – w stosunku do roku 2022 – odsetek spraw, których termin nie przekroczył 45 dni i wynosił w przypadku lekarzy orzeczników 94,1% wobec 96,3% w 2022 r. oraz komisji lekarskich 96,3% wobec 97,2% w 2022 r., jednak był wyższy od standardu przewidzianego dla tego wskaźnika (90%).

W 2023 r. Departament Orzecznictwa Lekarskiego ZUS przeprowadził kontrole funkcjonalne w 19 oddziałach ZUS, w tym 16 planowych i cztery doraźne. Kontrole w oddziałach ZUS dotyczyły prawidłowości realizacji zadań przez orzecznictwo lekarskie w zakresie obejmującym działalność głównego lekarza orzecznika, lekarzy

<sup>73</sup> Dz. U. z 2023 r. poz. 641.

orzeczników i pracowników wydziału orzecznictwa lekarskiego i prewencji. W oddziałach Zakładu, w których mają siedzibę komisje lekarskie, kontrole dotyczyły działalności przewodniczącego i członków komisji.

W ramach przeprowadzonych kontroli funkcjonalnych przeanalizowano łącznie 2750 spraw (o 360 mniej niż w 2022 r.), w tym 2394 spraw, w których orzeczenie zostało wydane przez lekarza orzecznika oraz 356 spraw, w których orzeczenie zostało wydane przez komisję lekarską Zakładu. Stwierdzone w wyniku przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości dotyczyły m.in.: niezgodności ustaleń orzecznich z zasadami orzecznictwa lekarskiego, ponownych uchybień kontroli orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników, przydziału spraw do rozpatrzenia przez lekarzy orzeczników niezgodnie z obowiązującą procedurą. ZUS przekazał zalecenia do 19 oddziałów.

### **Prewencja rentowa**

W 2023 r., w planie finansowym FUS na prewencję rentową zaplanowano 295 027,0 tys. zł, z czego na rehabilitację leczniczą, opłatę uzdrowską oraz opracowanie zleconych badań i analiz przyczyn niezdolności do pracy oraz finansowanie innych działań dotyczących prewencji rentowej – 244 190 tys. zł. Wydatkowano ogółem 179 623,5 tys. zł (60,9% zaplanowanej kwoty oraz 127,8% kwoty wydatkowanej w 2022 r.). Spowodowane to było m.in. mniejszą niż zakładano liczbą orzeczeń o potrzebie rehabilitacji oraz zakontraktowaniem mniejszej niż zakładano liczby umów na usługi rehabilitacyjne. Rehabilitację leczniczą ukończyło 48 411 osób tj. o 1552 mniej niż w 2022 r.

W 2023 r. średni koszt rehabilitacji przypadający na jednego ubezpieczonego wynosił 3,5 tys. zł i w porównaniu do 2022 r. był wyższy o 0,8 tys. zł. Przeprowadzono łącznie 61 konkursów na świadczenie usług rehabilitacyjnych w ramach prewencji rentowej ZUS. W przypadku 29 konkursów nie wpłynęła żadna oferta, a w pozostałych 32 konkursach wpłynęło 76 ofert, z czego wybrano 64. W 2023 r. rehabilitacja lecznicza była świadczona w 64 ośrodkach, tj. w dziesięciu mniej niż w 2022 r.

### **Prewencja wypadkowa**

W 2023 r., w planie finansowym FUS na prewencję wypadkową zaplanowano 114 412,0 tys. zł, z czego wydatkowano 104 441,6 tys. zł, co stanowiło 91,3% planu oraz 114,2% wykonania w 2022 r. Na prewencję wypadkową składają się zadania związane z dofinansowaniem działań skierowanych na utrzymanie zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej oraz pozostałe zadania, w tym związane z upowszechnianiem wiedzy o zagrożeniach powodujących wypadki przy pracy i chorobach zawodowych oraz sposobach przeciwdziałania tym zagrożeniom. W 2023 r. realizowane były projekty zakwalifikowane do dofinansowania w ramach konkursu nr 2022.01, dotyczącego utrzymania zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej. W ramach tego konkursu na projekty realizowane w 2023 r. do ZUS wpłynęło 3987 wniosków. Zakład zawarł 1160 umów na łączną kwotę 94 437,7 tys. zł. W ramach konkursu 2023.01 do ZUS wpłynęło 5169 wniosków. Do 2 lutego br. w ramach konkursu nr 2023.01, ZUS w 2023 r. zawarł 876 umów na 91 967,0 tys. zł.

W 2023 r. kontrole prewencji i rehabilitacji dotyczyły: kontroli funkcjonalnych (13 kontroli), kontroli projektów dotyczących utrzymania zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej (1839 kontroli) oraz kontroli ofert w ramach konkursów na świadczenia rehabilitacyjne (114 kontroli). W ramach kontroli projektów dotyczących utrzymania zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej pięć kontroli trwałości projektu zakończyło się wynikiem negatywnym, skutkującym rozwiązaniem umów o dofinansowanie. W wyniku kontroli realizacji umów o świadczenia usług rehabilitacyjnych, w trzech przypadkach nałożono kary na ośrodki rehabilitacyjne.

### **Kontrola zarządcza**

Upoważniony przez Prezesa ZUS Członek Zarządu przedłożył 11 marca 2024 r. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oświadczenie o stanie kontroli zarządczej Prezesa ZUS za rok 2023. W oświadczeniu podano, że w 2023 r., w ograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza dotycząca:

- opóźnień w kierowaniu zobowiązań do przymusowego dochodzenia, częstotliwości monitorowania toczących się postępowań egzekucyjnych w celu zwiększenia ich skuteczności oraz bieżącej aktualizacji zapisów na kontach płatników składek dla odpisywania przedawnionych należności;
- niewystarczającego stanu zatrudnienia lekarzy orzekających w ZUS, powodującego trudności w zapewnieniu sprawnej realizacji zadań;
- długu technologicznego w eksploatowanych systemach i infrastrukturze IT.

## Kontrola płatników składek

Na rok 2023 zaplanowano przeprowadzenie 23 599 kontroli płatników składek. Przeprowadzono 26 754 kontrole płatników składek (w tym 25 973 kontroli planowych, tj. 110,1% planu po korekcie oraz 781 kontroli doraźnych), tj. o 0,9% mniej w stosunku do 2022 r. Prowadzono postępowania wyjaśniające oraz udzielano pomocy prawnej w łącznej liczbie 1054, tj. o 12,1% więcej niż w 2022 r.

Nieprawidłowości ujawniono w 25 059 kontrolach, w tym wynik finansowy ustalono w 21 833 kontrolach na kwotę 442 313,4 tys. zł, tj. o 85 069,5 tys. zł wyższą niż w 2022 r. Sporządzono i skierowano ogółem 422 wnioski, zawiadomienia i informacje do właściwych instytucji, w tym 287 wniosków do sądów w sprawach o wykroczenia, 32 zawiadomienia do prokuratury, 70 informacji do Państwowej Inspekcji Pracy, 25 do organów skarbowych oraz osiem do innych urzędów.

## Kontrola wewnętrzna

Kontrola wewnętrzna była realizowana w ramach kontroli instytucjonalnej (prowadzonej przez Departament Kontroli Wewnętrznej<sup>74</sup> oraz Centra Kontroli Wewnętrznej)<sup>75</sup>, kontroli funkcjonalnej zwierzchniej (prowadzonej przez komórki organizacyjne Centrali ZUS w stosunku do zagadnień lub procesów stanowiących podstawę merytoryczną komórki kontrolującej) oraz kontroli funkcjonalnej bieżącej (prowadzonej m.in. przez osoby zajmujące kierownicze stanowiska w terenowych jednostkach organizacyjnych Zakładu)<sup>76</sup>.

W planie kontroli na rok 2023, w ramach kontroli instytucjonalnej zaplanowano 52 kontrole w ramach dziewięciu tematów kontroli. Przeprowadzono 53 kontrole (52 planowe i jedną doraźną) oraz 18 postępowań wyjaśniających. Komórki kontroli wewnętrznej dokonały łącznie 159 ustaleń, do których wydano 434 wnioski pokontrolne.

Zrealizowane przez DKW i CKW kontrole dotyczyły m.in.: realizacji dochodów w zakresie obsługi wniosków, przyznawania świadczeń długoterminowych, administracji i zamówień publicznych, kontroli płatników składek oraz bezpieczeństwa informacji.

W ramach kontroli funkcjonalnej zwierzchniej zaplanowano łącznie 145 kontroli funkcjonalnych dotyczących 37 tematów, z czego przeprowadzono 104 kontrole planowe i 78 kontroli doraźnych. W wyniku kontroli funkcjonalnych zwierzchnich dokonano 1,1 tys. ustaleń oraz skierowano 465 zaleceń pokontrolnych. Przeprowadzono 189,4 tys. kontroli funkcjonalnych bieżących, w ramach których zbadano 1607 tys. spraw, z tego w przypadku 49,3 tys. spraw (3%) stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in. niedochowania standardów obsługi konta, w tym: niepoprawnego monitorowania układów ratalnych, niezasadnego lub przewlekłego prowadzenia postępowań wyjaśniających, błędów w korygowaniu dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych, udzielania nieprecyzyjnych lub błędnych odpowiedzi oraz niepełnej lub błędnej rejestracji wniosków, przewlekłego prowadzenia postępowań i nieprawidłowego zamykania spraw.

Skutki finansowe nieprawidłowości stwierdzonych w trakcie kontroli prowadzonych przez DKW i CKW w 2023 r. wyniosły 989,7 tys. zł i dotyczyły m.in.: skuteczności podejmowanych działań w celu odzyskania należności z tytułu składek od spadkobierców i osób trzecich, prawidłowości i rzetelności obsługi wniosków o zwolnienie z opłacania składek w ramach tarczy antykryzysowej.

## Audyt wewnętrzny

W 2023 r. z prowadzonych ośmiu zadań zapewniających zakończono sześć, w tym trzy, które stanowiły kontynuację zadań z 2022 r. Zadania prowadzone były w ramach siedmiu obszarów działalności Zakładu<sup>77</sup>.

W 2023 r. zrealizowano czynności doradcze, na podstawie których sformułowano 16 propozycji usprawnień funkcjonowania Zakładu. Czynności doradcze dotyczyły m.in.: ustalenia optymalnego obciążenia pracą doradców i analityków, oceny udostępniania informacji PIP, analizy efektywności procesu obsługi zwrotów nadpłat, samooceny kontroli zarządczej za 2022 r., samooceny kontroli zarządczej za 2023 r., opiniowania wewnętrznych aktów prawnych wydanych w ZUS, wspomaganie zarządzania ryzykiem oraz współuczestnictwa w realizacji projektów i innych zadań realizowanych w Zakładzie.

W 2023 r. przeprowadzono cztery czynności sprawdzające, dotyczące realizacji zaleceń wydanych w wyniku zadań zapewniających.

<sup>74</sup> Dalej: DKW.

<sup>75</sup> Dalej: CKW.

<sup>76</sup> Zasady prowadzenia kontroli wewnętrznej określała Procedura do procesu 10.5. Kontrola wewnętrzna wprowadzana zarządzeniami Prezesa ZUS nr 87 Prezesa ZUS z dnia 4 października 2022 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 10.5. „Kontrola wewnętrzna”. W badanym okresie obowiązywało także zarządzenie nr 69 Prezesa ZUS z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie wprowadzenia zmian do Procedury do procesu 10.5. „Kontrola wewnętrzna”.

<sup>77</sup> Dochodzenie należności, zarządzanie usługami IT, zarządzanie finansami, zarządzanie infrastrukturą i administracją, kontrola płatników składek, zarządzanie bezpieczeństwem oraz obsługa świadczeń krótkoterminowych.

## 7. PLAN W UKŁADZIE ZADANIOWYM I PLAN DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU

### 7.1. PLAN W UKŁADZIE ZADANIOWYM

W 2023 r. plan wydatków w układzie zadaniowym był realizowany w trzech obszarach sprawozdawczości: FUS, FEP oraz w części 73. Nie definiowano celów i mierników dla podzadań ze względu na kategorię wydatków:

- 13.2.1. Świadczenia społeczne realizowane w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego,
- 13.2.2. Świadczenia zlecone ZUS do realizacji na mocy odrębnych ustaw,
- 20.1.3. Opłacanie i refundacja składek na ubezpieczenie zdrowotne z budżetu państwa za osoby uprawnione.

Taką możliwość wskazano w katalogu funkcji państwa, zadań, podzadań i działań budżetowych zaprezentowanym na stronach Ministerstwa Finansów<sup>78</sup>.

Realizacja wydatków FUS, FEP oraz w części 73 – ZUS odbywała się w ramach dwóch funkcji: 13. Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny oraz 20. Zdrowie. W ramach funkcji 13. wyróżniono zadanie 13.2. Świadczenia społeczne.

FUS na realizację zadania 13.2. Świadczenia społeczne wydatkował 360 975 602,2 tys. zł, tj. 99,1% planu po zmianach. Wydatki te w całości zostały poniesione na podzadanie 13.2.1. Świadczenia społeczne realizowane w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego, w tym 263 045 690,6 tys. zł na działanie 13.2.1.1. Emerytury łącznie z dodatkami przysługującymi z ubezpieczenia społecznego, 56 487 311,3 tys. zł na działanie 13.2.1.2. Renty łącznie z dodatkami przysługujące z ubezpieczenia społecznego, 32 550 673,7 tys. zł na działanie 13.2.1.3. Pozostałe świadczenia, 284 065,1 tys. zł na działanie 13.2.1.4. Prewencja i rehabilitacja oraz 8 607 862,2 tys. zł na działanie 13.2.1.8. Obsługa realizacji świadczeń społecznych w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego.

FEP na realizację zadania 13.2. Świadczenia społeczne wydatkował 2 262 956,5 tys. zł, tj. 96% kwoty planowanej. Wydatki te w całości poniesiono na podzadanie 13.2.1. Świadczenia społeczne realizowane w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego, w tym 2 258 057,5 tys. zł na działanie 13.2.1.1. Emerytury łącznie z dodatkami przysługujące z ubezpieczenia społecznego, 69,9 tys. zł na działanie 13.2.1.3. Pozostałe świadczenia oraz 4929 tys. zł na działanie 13.2.1.8. Obsługa realizacji świadczeń społecznych w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego.

ZUS (część 73) wydatkował łącznie 105 353 928,5 tys. zł, w tym 105 276 058,6 tys. zł w ramach funkcji 13. Zabezpieczenia społeczne i wspieranie rodziny oraz 77 869,9 tys. zł w ramach funkcji 20. Zdrowie. W ramach funkcji 13. na realizację zadania 13.2. Świadczenia społeczne ZUS wydatkował 105 276 058,6 tys. zł, tj. 96,43% planu po zmianach. Zadanie 13.2. obejmowało wydatki w ramach dwóch podzadań: 13.2.1. Świadczenia społeczne realizowane w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego oraz 13.2.2. Świadczenia zlecane ZUS do realizacji na podstawie odrębnych ustaw. Na pierwsze podzadanie wydatkowano 57 225 652,3 tys. zł, a na drugie 48 050 406,3 tys. zł.

### 7.2. PLAN DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU

W Planie działalności ZUS na rok 2023 r. ustalono następujące cele:

1. Utrzymanie zdolności do wypłaty świadczeń. Miernikiem był wskaźnik liczony jako wielkość wpływów na poczet należności z tytułu składek w stosunku do przypisu składek – obejmuje ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FGŚP, FP, FS i FEP. Zaplanowana na 2023 r. wartość określona na nie mniej niż 99,0% osiągnęła wartość 100,0%.
2. Terminowa wypłata świadczeń mierzona ośmioma wskaźnikami:
  - terminowej wypłaty świadczeń krótkoterminowych. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 98,0%, zrealizowano 99,6%,
  - terminowej realizacji wniosków emerytalno-rentowych. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 97,0%, zrealizowano 99,1%,
  - terminowej realizacji wniosków o świadczenia międzynarodowe emerytalno-rentowe (podlegające koordynacji unijnej i bilateralnej). Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 90,0%, zrealizowano 96,3%,

<sup>78</sup> <https://www.gov.pl/web/finanse/2023-rok-bz>.

- terminowości obsługi postępowań o świadczenia z programu „Dobry Start” Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 95,0%, zrealizowano 99,8%,
  - terminowość obsługi postępowań o świadczeń wychowawcze z programu „Rodzina 500+”. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 95% zrealizowano 99,2%,
  - terminowość obsługi postępowań o świadczenia z programu Rodzinny Kapitał Opiekuńczy. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 95,0% zrealizowano 97,9%,
  - terminowość obsługi programu Dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 90,0% zrealizowano 94,6%,
  - terminowości wypłat dofinansowania działań płatników składek skierowanych na utrzymanie zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 97,0% zrealizowano 100,0%.
3. Terminowe wydawanie orzeczeń. Miernikiem był wskaźnik terminowości wydania orzeczeń rozpatrzonych w czasie do 45 dni. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 60,0%, zrealizowano 94,1%. Jednocześnie ZUS podniósł ten wskaźnik w procedurach dotyczących opomiarowania organizacji do 90,0%<sup>79</sup>.
4. Zapewnienie prawidłowości naliczania składek przez płatników. Miernikiem był wskaźnik realizacji zobowiązań ustawowych w zakresie kontroli płatników składek. Zaplanowaną wartość nie mniejszą niż 60,0%, zrealizowano 91,1%.
5. Podnoszenie świadomości obywateli o systemie ubezpieczeń społecznych, z określonymi trzema wskaźnikami:
- liczbą inicjatyw informacyjno-promocyjnych dla klientów ZUS – planowana wartość więcej niż 2000, zrealizowano 7177,
  - liczbą uczniów uczestniczących w projekcie „Lekcje z ZUS” – udział wzięło 130 911 uczniów, z zaplanowanej liczby nie mniejszej niż 60 000,
  - liczba uczniów i studentów, którzy uczestniczą w lekcjach i spotkaniach dotyczących ubezpieczeń społecznych oraz liczba przeszkolonych nauczycieli – udział wzięło 68 783 uczniów, z zaplanowanej liczby nie mniejszej niż 30 000.

---

<sup>79</sup> Zarządzenie nr 50 Prezesa ZUS z dnia 30 sierpnia 2021 r. w sprawie wykonania procedury do procesów 10.8. „Opomiarowanie organizacji”, załącznik nr 3 Reguły pomiaru realizacji zadań w oddziałach.



## 8. SPRAWOZDANIA

---

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań za 2023 r. przez dysponenta części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – państwowej osoby prawnej, FUS i FEP:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych dla części 73 – ZUS (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych dla części 73 – ZUS (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa dla części 73 – ZUS (Rb-28),
- z wykonania wydatków budżetu państwa w układzie zadaniowym dla części 73 – ZUS (Rb-BZ1),
- z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (Rb-40),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FUS (Rb-33),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FEP (Rb-33),
- z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego państwowego funduszu celowego FUS (Rb-40),
- z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego państwowego funduszu celowego FEP (Rb-40),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FUS w układzie zadaniowym (Rb-BZ2),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego FEP w układzie zadaniowym (Rb-BZ2),
- sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z) dla ZUS – państwowej osoby prawnej, dla FUS, FEP oraz Rb-UZ dla ZUS.

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzonych sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. Sprawozdania w części 73 przedstawiają wiarygodne dane o dochodach i wydatkach, natomiast sprawozdania funduszy wiarygodne dane o przychodach i kosztach, a także związanych z nimi należnościach i zobowiązaniach.

## 9. USTALENIA INNYCH KONTROLI

---

W 2023 r. NIK przeprowadziła kontrolę P/23/032 pn. Dochodzenie składek przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Centrali Zakładu oraz 12 oddziałach ZUS. Celem kontroli była ocena prawidłowości i skuteczności działań przy dochodzeniu składek i udzielaniu ulg w ich pobieraniu w latach 2019-2022.

W wyniku kontroli ustalono, m.in.: że stan należności z tytułu składek na koniec 2022 r. wyniósł 38,4 mld zł, przy czym 34,5% należności nie zostało objętych działaniami egzekucyjnymi. ZUS nie zapewnił także zgodności ewidencji należności ze stanem faktycznym. Miało to związek z ograniczoną możliwością umarzania całkowicie nieściągalnych należności w przypadku płatników, którzy zostali zlikwidowani lub wobec których zakończono postępowanie upadłościowe oraz długotrwałym odpisywaniem przedawnionych należności. Ponadto, oddziały ZUS nie posiadały narzędzi, które w sposób kompleksowy wskazywałyby stan zadłużenia wszystkich płatników, bez konieczności jego weryfikacji przez pracowników. Utrudniało to oddziałom ZUS prawidłowe zarządzanie należnościami i podejmowanie skutecznych działań w ich dochodzeniu.

W latach 2019-2022 w wyniku działań egzekucyjnych, łącznie z kwotami dobrowolnie wpłaconymi przez dłużników po wdrożeniu egzekucji, odzyskano należności z tytułu składek w łącznej kwocie 7,5 mld zł. W latach 2019-2022 skuteczność egzekucji utrzymywała się na niskim poziomie i wynosiła 14,6%. Obniżeniu uległ wskaźnik terminowości wystawiania tytułów wykonawczych z 70,6% w 2019 r. do 56,1% w 2022 r.

W badanej próbie spraw stwierdzono, że brak działań w dochodzeniu należności z tytułu składek skutkowało przedawnieniem 2,8 mln zł należności. Inne nieprawidłowości polegały m.in. na niedochowaniu procedur wewnętrznych określających terminy i zasady obsługi salda konta płatnika w zakresie przestrzegania standardu częstotliwości przeglądu konta płatnika oraz kompleksowej obsługi (standard jakości) w zakresie niepodjęcia lub podjęcia z opóźnieniem działań przedegzekucyjnych i egzekucyjnych, odpisywania przedawnionych należności, monitorowania ulg.

ZUS prawidłowo udzielał ulg w spłacie należności z tytułu składek (układy ratalne, odroczenie terminu płatności). W wyniku realizacji zawartych umów odzyskano 13,9 mld zł, co stanowiło 49,1% wartości zawartych umów. ZUS weryfikował zgłaszanie przez płatników osób do ubezpieczeń. W wyniku podjętych kontroli do ubezpieczeń zgłoszono 86,7 tys. osób. Jednak ze względu na braki kadrowe na stanowiskach inspektorów kontroli ZUS nie osiągnięto wskaźników określonych w założeniach i parametrach do kontroli.



## 10. INFORMACJE DODATKOWE

---

W dniu 19 stycznia 2024 r. NIK rozpoczęła kontrolę w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Czynności kontrolne prowadzono w Centrali Zakładu, a czynności kontrolne zakończono 22 kwietnia 2024 r.

W dniu 22 kwietnia 2024 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych skierowano wystąpienie z kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wykonania planów finansowych: Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytur Pomostowych oraz planu finansowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – państwowej osoby prawnej.

Do wystąpienia pokontrolnego Członkowie Zarządu ZUS 25 kwietnia 2024 r., wnieśli dwa zastrzeżenia. Komisja Rozstrzygająca w NIK uchwałą nr KPK-KPO.441.77.2024 z dnia 27 maja 2024 r. oddaliła zastrzeżenia w całości.

## 11. ZAŁĄCZNIKI

### 11.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 73 – ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

---

Oceny wykonania budżetu w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonano stosując kryteria<sup>80</sup> oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 roku<sup>81</sup>.

Dochody (D):	269 033,0 tys. zł
Wydatki (W) <sup>82</sup> :	105 353 928,5 tys. zł
Łączna kwota (G = D + W):	105 622 961 tys. zł
Waga dochodów w łącznej kwocie (Wd = D: G):	0,0025
Waga wydatków w łącznej kwocie: (Ww = W : G):	0,9975
Nieprawidłowości w wydatkach:	0 zł.
Ocena cząstkowa wydatków (Ow):	5
Łączna ocena dochodów i wydatków (ŁO <sup>83</sup> ):	5
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
<b>Ocena ogólna:</b>	<b>pozytywna</b>

---

<sup>80</sup> <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

<sup>81</sup> Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>

<sup>82</sup> Łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich. Wydatki budżetu państwa prezentujemy łącznie z wydatkami, które nie wygasły z upływem roku.

<sup>83</sup>  $\text{ŁO} = \text{Od} \times \text{Wd} + \text{Ow} \times \text{Ww}$

## 11.2. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

---

Oceny wykonania planu finansowego Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dokonano stosując kryteria<sup>84</sup> oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 roku<sup>85</sup>.

Przychody (P):	366 448 015,6 tys. zł
Koszty (K) (łącznie z wydatkami majątkowymi):	365 304 630,3 tys. zł
Łączna kwota (G = P + K):	731 752 645,9 tys. zł
Waga przychodów w łącznej kwocie (Wp = P : G):	0,5007
Waga kosztów w łącznej kwocie (Wk = K : G):	0,4993
Nieprawidłowości w przychodach:	0 zł
Ocena cząstkowa przychodów (Op):	5
Nieprawidłowości w kosztach (łącznie z wydatkami majątkowymi):	0 zł.
Ocena cząstkowa kosztów (Ok):	5
Łączna ocena przychodów i kosztów (ŁO <sup>86</sup> ):	5
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
<b>Ocena ogólna:</b>	<b>pozytywna</b>

<sup>84</sup> <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

<sup>85</sup> Zob.: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>

<sup>86</sup>  $\text{ŁO} = \text{Op} \times \text{Wp} + \text{Ok} \times \text{Wk}$

### 11.3. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ FUNDUSZU EMERYTUR POMOSTOWYCH

---

Oceny wykonania planu finansowego Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dokonano stosując kryteria<sup>87</sup> oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 roku<sup>88</sup>.

Przychody (P):	2 288 204,4 tys. zł
Koszty (K) (łącznie z wydatkami majątkowymi):	2 265 701,5 tys. zł
Łączna kwota (G = P + K):	4 553 905,9 tys. zł
Waga przychodów w łącznej kwocie (Wp = P : G):	0,5024
Waga kosztów w łącznej kwocie (Wk = K : G):	0,4975
Nieprawidłowości w przychodach:	0 zł
Ocena cząstkowa przychodów (Op):	5
Nieprawidłowości w kosztach (łącznie z wydatkami majątkowymi):	0 zł
Ocena cząstkowa kosztów (Ok):	5
Łączna ocena przychodów i kosztów (ŁO <sup>89</sup> ):	5
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
<b>Ocena ogólna:</b>	<b>pozytywna</b>

<sup>87</sup> <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

<sup>88</sup> Zob.: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>

<sup>89</sup>  $\text{ŁO} = \text{Op} \times \text{Wp} + \text{Ok} \times \text{Wk}$

#### 11.4. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH – PAŃSTWOWEJ OSOBY PRAWNEJ

---

Oceny wykonania planu finansowego Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dokonano stosując kryteria<sup>90</sup> oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 roku<sup>91</sup>.

Przychody (P):	6 904 662,9 tys. zł
Koszty (K) (łącznie z wydatkami majątkowymi):	6 821 206,8 tys. zł
Łączna kwota (G = P + K):	13 725 869,7 tys. zł
Waga przychodów w łącznej kwocie (Wp = P : G):	0,5030
Waga kosztów w łącznej kwocie (Wk = K : G):	0,4969
Nieprawidłowości w przychodach:	0 zł
Ocena cząstkowa przychodów (Op):	5
Nieprawidłowości w kosztach (łącznie z wydatkami majątkowymi):	2011,3 tys. zł
Ocena cząstkowa kosztów (Ok):	5
Łączna ocena przychodów i kosztów (ŁO <sup>92</sup> ):	5
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
<b>Ocena ogólna:</b>	<b>pozytywna</b>

<sup>90</sup> <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

<sup>91</sup> Zob.: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>

<sup>92</sup>  $\text{ŁO} = \text{Op} \times \text{Wp} + \text{Ok} \times \text{Wk}$

## 11.5. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 73 – ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa <sup>1)</sup>	Wykonanie		
		tys. zł				
1	2	3	4	5	6	7
<b>Ogółem część 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w tym:</b>		<b>194 418,9</b>	<b>145 309,0</b>	<b>269 033,0</b>	<b>138,4</b>	<b>185,1</b>
<b>1.</b>	<b>Dział 753 - Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne</b>	<b>112 147,9</b>	<b>71 488,0</b>	<b>183 769,2</b>	<b>257,1</b>	<b>163,9</b>
1.1.	"Rozdział 75303 – FUS- § 0970 wpływy z różnych dochodów	108 931,8	70 000,0	178 959,3	163,9	255,7
1.2.	Rozdział – 75313- świadczenia zlecane do wypłaty ZUS i KRUS	3155,8	1451,0	4 761,3	150,9	328,1
1.2.1.	- § 0920 - wpływy z pozostałych odsetek	51,6	11,0	84,0	162,8	763,6
1.2.2.	§ 0970 - wpływy z różnych	3104,2	1440,0	4 677,3	150,7	324,8
1.3.	Rozdział 75395 pozostała działalność	60,3	37,0	48,7	82,4	131,6
<b>2.</b>	<b>Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej</b>	<b>3 284,3</b>	<b>900</b>	<b>2 126,4</b>	<b>64,7</b>	<b>236,2</b>
2.1.	Rozdział 85347 - Renta socjalna	3 249,5	900	2 093,4	64,4	232,6
2.1.1.	- § 0920 - Wpływy z pozostałych odsetek	16,7	x	18,4	x	112,5
2.1.2.	- § 0970 - wpływy z różnych dochodów	3 232,9	900,0	2 074,9	64,2	230,6
2.2.	Rozdział 85395 - Pozostała działalność	34,7	X	33	x	94,3
2.2.1.	- § 0920 - Wpływy z pozostałych odsetek	8,2	x	9,4	112,5	x
2.2.2.	- § 0970 - wpływy z różnych dochodów	26,5	x	23,6	88,9	x
<b>3.</b>	<b>Dział 855-Rodzina</b>	<b>78 986,8</b>	<b>72 921,0</b>	<b>83 137,4</b>	<b>105,3</b>	<b>114,0</b>
3.1.	Rozdział 85501 Świadczenia wychowawcze	x	X	350,0	x	x
3.1.1.	§ 0920 - wpływy z pozostałych odsetek	x	x	18,3	x	x
3.1.2.	§ 0970 - wpływy z różnych dochodów	x	x	331,7	x	x
3.2.	Rozdział 85502 Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczenia społecznego	6	0	6,7	116,7	x
3.2.1.	§ 0920 –wpływ pozostałe odsetki	4	X	4,2	100,0	x
3.2.2.	§ 0970 - wpływy z różnych dochodów	2	x	2,5	150,0	x
3.3.	Rozdział 85504 – Wspieranie rodziny	x	x	90,4	x	x
3.1.1.	§ 0920 – pozostałe odsetki	x	x	6,8	x	x

3.1.2.	§ 0970 - wpływy z różnych dochodów	x	x	83,5	x	x
4.1.	Rozdział 85512- Fundusz alimentacyjny w likwidacji - § 0970 - wpływy z różnych dochodów	78 981	72 921,0	82 669,0	104,7	113,4
5.1.	Rozdział 85517- Rodzinny kapitał opiekuńczy	x	x	21,3	x	x
5.1.1.	- § 0920 - wpływy z pozostałych odsetek	x	x	1,1	x	x
5.1.2.	- § 0970 - wpływy z różnych dochodów	x		20,3	x	x

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

<sup>1)</sup> Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.).



## 11.6. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 73 – ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			6:3	6:4	6:5
		Wykonanie <sup>1)</sup>	Ustawa <sup>2)</sup>	Budżet po zmianach	Wykonanie <sup>1)</sup>			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<b>Ogółem część 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w tym:</b>		<b>75 554 802,9</b>	<b>114 358 488</b>	<b>109 332 247,0</b>	<b>105 353 928,5</b>	<b>139,4</b>	<b>92,1</b>	<b>96,4</b>
<b>1.</b>	<b>Dział 753 - Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne</b>	<b>43 311 234,6</b>	<b>65 636 608</b>	<b>60 610 367,0</b>	<b>57 600 835,5</b>	<b>133,0</b>	<b>87,8</b>	<b>95,0</b>
1.1.	Rozdział 75303 - Fundusz Ubezpieczeń Społecznych							
1.1.1.	- § 2430 - Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego	38 663 292,0	59 752 297,0	54 626 056,0	51 662 297,0	133,6	86,4	94,6
1.2.	Rozdział 75310 - Fundusz Emerytur Pomostowych - § 2430 - Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego	1 531 600,0	1 842 648	1 842 648	1 842 648,0	120,3	100,0	100,0
1.3.	Rozdział 75313 - Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS i KRUS	3 115 884,9	4 041 199,0	4 141 199,0	4 105 429,6	131,8	101,6	99,1
1.3.1.	- § 2860 - Dotacja z budżetu państwa stanowiąca zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty ZUS	31 846,0	40 682,0	40 682,0	40 682,0	127,7	100,0	100,0
1.3.2.	- § 3110 - świadczenia społeczne	3 084 012,7	4 000 370,0	4 100 370,0	4 064 690,0	131,8	101,6	99,1
1.3.3.	- § 4580 - pozostałe odsetki	26,3	67,0	67,0	57,6	219,2	86,0	86,0
1.4.	Rozdział 75395 - Pozostała działalność	457,6	544,0	544,0	460,9	100,7	84,7	84,7
1.4.1.	- § 3110 - świadczenia społeczne	456,3	542,0	542,0	459,7	100,7	84,8	84,8
1.4.2.	- § 4000/§4300 - Grupa wydatków bieżących jednostki/Zakup usług pozostałych (opłaty pocztowe i bankowe)	0,0	2,0	2,0	1,2	87,9	57,7	57,7
<b>2.</b>	<b>Dział 851 - Ochrona zdrowia</b>	<b>80 170,7</b>	<b>81 500,0</b>	<b>81 500,5</b>	<b>6404,6</b>	<b>8,0</b>	<b>7,9</b>	<b>7,9</b>
2.1.	Rozdział 85156 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego - § 4130 - składki na ubezpieczenie zdrowotne	80 170,7	81 500,0	81 500,5	6404,6	8,0	7,9	7,9

<b>3.</b>	<b>Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej</b>	<b>175,3</b>	<b>221,0</b>	<b>221,0</b>	<b>155,9</b>	<b>88,9</b>	<b>70,6</b>	<b>70,6</b>
3.1.	Rozdział 85335 - Refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tyt. ubezpieczenia OC i AC - § 3030 - Różne wydatki na rzecz osób fizycznych	158,3	197	197	146,8	92,7	74,5	74,5
3.2.	Rozdział 85395 - Pozostała działalność - § 3110 - świadczenia społeczne	17,0	24,0	24,0	9,1	53,6	37,9	37,9
<b>4.</b>	<b>Dział 855 - Rodzina</b>	<b>32 163 222,3</b>	<b>48 640 159,0</b>	<b>48 640 159,0</b>	<b>47 746 532,5</b>	<b>148,5</b>	<b>98,2</b>	<b>98,2</b>
4.1.	Rozdział 85501 Świadczenie wychowawcze	23 566 369,7	40 193 819,0	40 312 819,0	40 250 472,6	170,8	100,1	99,8
4.1.1.	- § 2860 - Dotacja z budżetu państwa stanowiąca zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty ZUS	20 164,7	40 154,0	59 154,0	58 645,8	290,8	146,1	99,1
4.1.2.	- § 3110 Świadczenia społeczne	23 546 204,8	40 153 665,0	40 253 655,0	40 191 826,7	170,7	100,1	99,8
4.2.	Rozdział 85504 - Wspieranie rodziny	1 346 484,6	1 354 700,0	1 369 715,0	1 355 636,8	100,7	100,1	99,0
4.2.1.	- § 2860 - Dotacja z budżetu państwa stanowiąca zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty ZUS	1 357,4	1353,0	1368,0	1356,8	100,0	100,3	99,2
4.2.2.	- § 3110 Świadczenia społeczne	1 345 127,2	1 353 347,0	1 368 347,0	1 354 280,0	100,7	100,1	99,0
4.3.	Rozdział 85511 - Składki na ubezpieczenia społeczne, w tym za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby pobierające zasiłek macierzyński oraz za osoby zatrudnione jako nianie - § 4110 - składki na ubezpieczenia społeczne	3 556 259,3	4 362 193,0	4 228 178,0	3 730 707,3	104,9	85,5	88,2
4.4.	Rozdział 85514 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem - § 4130 składki na ubezpieczenie zdrowotne	76 673,5	80 447,0	80 447,0	71 465,4	93,2	88,8	88,8
4.5.	Rozdział 85516 - System opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	181 189,8	200 000,0	200 000,0	178 397,5	95,5	89,2	89,2

4.5.1.	- § 2860 - Dotacja z budżetu państwa stanowiąca zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty ZUS	1 453,2	1 980,0	1 980,0	1 772,1	121,9	89,5	89,5
4.5.2.	- § 4000/§4300 - Grupa wydatków bieżących jednostki/Zakup usług pozostałych	179 736,6	198 020,0	198 020,0	176 625,4	98,3	89,2	89,2
4.6.	Rozdział 85517 - Rodzinny kapitał opiekuńczy	3 436 245,6	2 24900,0	2 449 000,0	2 159 852,9	62,9	88,2	88,2
4.6.1.	- § 2860 - Dotacja z budżetu państwa stanowiąca zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty ZUS	32 089,7	24 248,0	24 248,0	21 672,8	67,5	89,4	89,4
4.6.2.	- § 3110 - Świadczenia społeczne	3 404 155,8	2 424 752,0	2 424 752,0	2 138 180,1	62,8	88,2	88,2

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

<sup>1)</sup> Łącznie z wydatkami, które nie wygasły z upływem roku budżetowego.

<sup>2)</sup> Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

## 11.7. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ZAKŁADZIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022			Wykonanie 2023			8:5
		Przeciętne zatrudnienie w etatach	Wynagrodzenia	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego / etat	Przeciętne zatrudnienie w etatach	Wynagrodzenia	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego / etat	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem wg statusu zatrudnienia, w tym:								
1.	Ogółem ZUS	42 891,4	3 684 791,4	7 159,1	43 042,5	4 266 797,3	8 260,8	115,4
1.1.	Centrala (z wyłączeniem Zarządu)	1 538,0	189 075,0	10 244,4	1 546,9	214 843,2	11 573,9	113,0
1.2.	Oddziały ZUS + Centra (z wyłączeniem Orzecznictwa Lekarskiego)	40 742,0	3 393 032,8	6 940,1	40 911,1	3 941 684,0	8 029,0	115,7
1.3.	Orzecznictwo lekarskie <sup>1)</sup>	606,4	100 822,9	13 855,5	579,5	108 254,2	15 568,0	112,4
1.4.	Zarząd	5,0	1 860,6	31 010,6	5,0	2 015,8	33 597,2	108,3

Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych na potrzeby kontroli NIK przez ZUS, który nie sporządza rocznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach.

<sup>1)</sup> W poz. 1.3 „Orzecznictwo lekarskie” nie uwzględniono Naczelnego Lekarza Zakładu, który jest jednocześnie Dyrektorem Departamentu Orzecznictwa Lekarskiego. Etat ten uwzględniono w poz. 1.1 Centrala (z wyłączeniem Zarządu).

## 11.8. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Lp.	Wyszczególnienie	2022		2023		4:3	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej <sup>1)</sup>	Plan po zmianach	Wykonanie				
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<b>Część A – Zadania wynikające z ustawy tworzącej państwowy fundusz celowy</b>									
	<b>Zadanie wynikające z ustaw ogółem</b>	<b>300 105 559,3</b>	<b>354 550 840,0</b>	<b>355 389 512,0</b>	<b>352 457 576,5</b>	<b>118,1</b>	<b>117,4</b>	<b>99,4</b>	<b>99,2</b>
1.1.	Emerytury	214 055 808,7	256 213 871,0	257 285 686,0	256 720 149,7	119,7	119,9	100,2	99,8
1.2.	Renty	47 609 989,4	53 903 330,0	53 628 151,0	53 666 676,7	113,2	112,7	99,6	100,1
1.3.	Dodatki do emerytur i rent: pielęgnacyjne, dla sierot zupełnych i za tajne nauczanie	7 696 283,7	9 113 565,0	9 155 601,0	9 146 174,9	118,4	118,8	100,4	99,9
1.4.	Zasiłki chorobowe	14 582 002,6	16 758 675,0	16 758 675,0	15 703 588,5	114,9	107,7	93,7	93,7
1.5.	Pozostałe zasiłki i świadczenia	15 929 407,1	18 144 750,0	18 144 750,0	16 936 921,6	113,9	106,3	93,3	93,3
1.6.	Prewencja rentowa	140 603,3	302 237,0	302 237,0	179 623,5	215,0	127,8	59,4	59,4
1.7.	Prewencja wypadkowa	91 464,5	114 412,0	114 412,0	104 441,6	125,1	114,2	91,3	91,3
<b>Część B – Plan finansowy w układzie memoriałowym</b>									
<b>I</b>	<b>Stan na początek roku</b>	<b>7 308 901,5</b>	<b>9 027 739,0</b>	<b>9 027 739,0</b>	<b>9 027 738,7</b>	<b>123,5</b>	<b>123,5</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
1.	Środki pieniężne	5 565 185,7	4 441 876,0	4 441 876,0	4 441 875,9	79,8	79,8	100,0	100,0
2.	Należności	13 949 689,3	14 646 072,0	14 646 072,0	14 646 072,3	105,0	105,0	100,0	100,0
3.	Zobowiązania, w tym z tytułu:	12 205 973,5	10 060 209,0	10 060 209,0	10 060 209,5	82,4	82,4	100,0	100,0
<b>II</b>	<b>Przychody</b>	<b>312 652 932,2</b>	<b>362 281 381,0</b>	<b>363 120 053,0</b>	<b>366 448 015,6</b>	<b>115,9</b>	<b>117,2</b>	<b>101,2</b>	<b>100,9</b>
1.	Dotacja z budżetu państwa	38 663 292,0	57 634 776,0	57 634 776,0	51 652 297,0	149,1	133,6	89,6	89,6
2.	Składki (przypis)	263 619 820,5	295 239 600,0	296 078 272,0	302 772 731,6	112,0	114,9	102,6	102,3
2.1.	- fundusz emerytalny	163 748 777,8	183 535 500,0	184 056 860,0	188 325 348,8	112,1	115,0	102,6	102,3
2.2.	- fundusz rentowy	68 701 913,7	76 876 645,0	77 095 025,0	78 914 285,2	111,9	114,9	102,7	102,4
2.3.	- fundusz chorobowy	20 604 781,2	23 028 801,0	23 094 218,0	23 544 274,6	111,8	114,3	102,2	101,9
2.4.	- fundusz wypadkowy	10 564 347,7	11 798 654,0	11 832 169,0	11 988 823,0	111,7	113,5	101,6	101,3
3.	Wpłaty z OFE	6 768 424,6	6 961 905,0	6 961 905,0	7 640 934,0	102,9	112,9	109,8	109,8
4.	Pozostałe przychody (przypis)	3 504 619,9	2 445 075,0	2 445 075,0	4 316 414,2	69,8	123,2	176,5	176,5
4.1.	- fundusz emerytalny	2 467 453,0	1 706 640,0	1 706 640,0	2 854 813,1	69,2	115,7	167,3	167,3
4.2.	- fundusz rentowy	766 151,6	536 974,0	536 974,0	987 642,5	70,1	128,9	183,9	183,9
4.3.	- fundusz chorobowy	136 558,0	111 658,0	111 658,0	224 955,9	81,8	164,7	201,5	201,5
4.4.	- fundusz wypadkowy	134 457,3	89 803,0	89 803,0	249 002,8	66,8	185,2	277,3	277,3
5.	Pozostałe zwiększenia	96 775,2	25,0	25,0	65 638,8	0,0			
5.1.	- różnice kursowe	93,6	25,0	25,0	23,3	26,7	24,9	93,2	93,2
5.2.	- inne	96 681,6	0,0	0,0	65 615,5	0,0			
<b>III</b>	<b>Koszty</b>	<b>310 934 095,1</b>	<b>365 397 637,0</b>	<b>366 236 309,0</b>	<b>365 304 630,3</b>	<b>117,5</b>	<b>117,5</b>	<b>100,0</b>	<b>99,7</b>

1.	Transfery na rzecz ludności	299 967 436,8	354 134 191,0	354 972 863,0	352 083 675,0	118,1	117,4	99,4	99,2
1.1.	Emerytury i renty (łącznie z dodatkami)	269 362 081,8	319 230 766,0	320 069 438,0	319 533 001,3	118,5	118,6	100,1	99,8
1.2.	Pozostałe świadczenia	30 605 355,0	34 903 425,0	34 903 425,0	32 550 673,7	114,0	106,4	93,3	93,3
1.2.1	- koszty przeciwdziałania COVID-19		0,0	0,0	0,0				
2.	Koszty bieżące	5 150 241,8	5 600 810,0	5 600 810,0	5 462 404,5	108,7	106,1	97,5	97,5
2.1.	Odpis na działalność ZUS	4 910 650,0	5 170 243,0	5 170 243,0	5 170 243,0	105,3	105,3	100,0	100,0
2.2.	Prewencja rentowa	140 603,3	302 237,0	302 237,0	179 623,5	215,0	127,8	59,4	59,4
2.3.	Prewencja wypadkowa	91 464,5	114 412,0	114 412,0	104 441,6	125,1	114,2	91,3	91,3
2.4.	Koszty obsługi kredytów		5 000,0	5 000,0	0,0				
2.5.	Pozostałe koszty	7 523,9	8 918,0	8 918,0	8 096,5	118,5	107,6	90,8	90,8
3.	Część składki na ubezpieczenie emerytalne odprowadzana do FRD	2 989 809,6	3 635 056,0	3 635 056,0	3 429 522,7	121,6	114,7	94,3	94,3
4.	Pozostałe zmniejszenia	2 826 606,9	2 027 580,0	2 027 580,0	4 329 028,1	71,7	153,2	213,5	213,5
4.1.	- rezerwy oraz odpisy aktualizujące należności	2 787 100,1	2 027 480,0	2 027 480,0	4 295 914,9	72,7	154,1	211,9	211,9
4.2.	- różnice kursowe	138,9	100,0	100,0	360,4	72,0	259,5	360,4	360,4
4.3.	- inne	39 367,8	0,0	0,0	32 752,7	0,0			
<b>IV</b>	<b>Stan na koniec roku</b>	<b>9 027 738,7</b>	<b>5 911 483,0</b>	<b>5 911 483,0</b>	<b>10 171 124,0</b>	<b>65,5</b>	<b>112,7</b>	<b>172,1</b>	<b>172,1</b>
1.	Środki pieniężne	4 441 875,9	1 993 607,0	1 993 607,0	5 319 141,8	44,9	119,7	266,8	266,8
2.	Należności	14 646 072,3	14 107 151,0	14 107 151,0	16 320 417,9	96,3	111,4	115,7	115,7
3.	Zobowiązania, w tym z tytułu:	10 060 209,5	10 189 275,0	10 189 275,0	11 468 435,7	101,3	114,0	112,6	112,6
<b>Część D – Dane uzupełniające</b>									
<b>I</b>	<b>Koszty</b>	<b>305 023 733,3</b>	<b>359 735 001,0</b>	<b>360 573 673,0</b>	<b>357 635 915,9</b>	<b>117,9</b>	<b>117,2</b>	<b>99,4</b>	<b>99,2</b>
<b>1.</b>	<b>Fundusz emerytalny</b>	<b>213 914 982,3</b>	<b>256 183 364,0</b>	<b>257 297 090,0</b>	<b>256 660 901,4</b>	<b>119,8</b>	<b>120,0</b>	<b>100,2</b>	<b>99,8</b>
1.1.	Emerytury	213 045 954,3	255 122 961,0	256 236 687,0	255 677 160,7	119,8	120,0	100,2	99,8
1.2.	Wyплаты środków z subkonta	867 723,0	1 058 610,0	1 058 610,0	981 204,3	122,0	113,1	92,7	92,7
1.3.	Pozostałe świadczenia	1 304,9	1 793,0	1 793,0	2 536,4	137,4	194,4	141,5	141,5
<b>2.</b>	<b>Fundusz rentowy</b>	<b>54 237 475,0</b>	<b>61 623 309,0</b>	<b>61 609 126,0</b>	<b>61 346 519,9</b>	<b>113,6</b>	<b>113,1</b>	<b>99,6</b>	<b>99,6</b>
2.1.	Renty	44 009 446,5	49 758 661,0	49 744 050,0	49 810 320,2	113,1	113,2	100,1	100,1
2.2.	Emerytury przyznane z urzędu zamiast renty	1 009 854,4	1 090 910,0	1 048 999,0	1 042 989,0	108,0	103,3	95,6	99,4
2.3.	Dodatki do emerytur i rent: pielęgnacyjne, dla sierot zupełnych i za tajne nauczanie	7 476 002,2	8 861 480,0	8 903 819,0	8 895 043,5	118,5	119,0	100,4	99,9
2.4.	Zasiłki pogrzebowe	1 600 415,9	1 607 829,0	1 607 829,0	1 416 749,1	100,5	88,5	88,1	88,1
2.4.1	- koszty przeciwdziałania COVID-19		0,0	0,0	0,0	x	x		x
2.5.	Pozostałe świadczenia	1 152,7	2 192,0	2 192,0	1 794,6	190,2	155,7	81,9	81,9



2.6.	Prewencja rentowa	140 603,3	302 237,0	302 237,0	179 623,5	215,0	127,8	59,4	59,4
<b>3.</b>	<b>Fundusz chorobowy</b>	<b>26 879 477,4</b>	<b>30 887 516,0</b>	<b>30 887 516,0</b>	<b>28 917 428,4</b>	<b>114,9</b>	<b>107,6</b>	<b>93,6</b>	<b>93,6</b>
3.1.	Zasiłki chorobowe	13 886 881,2	15 950 540,0	15 950 540,0	14 906 039,9	114,9	107,3	93,5	93,5
3.1.1	- koszty przeciwdziałania COVID-19		0,0	0,0	0,0				
3.2.	Zasiłki macierzyński	9 131 114,4	10 311 779,0	10 311 779,0	9 538 296,7	112,9	104,5	92,5	92,5
3.3.	Zasiłki opiekuńcze	1 499 045,4	1 784 280,0	1 784 280,0	1 648 277,6	119,0	110,0	92,4	92,4
3.3.1	- koszty przeciwdziałania COVID-19	-	0,0	0,0	0,0				
3.4.	Świadczenia rehabilitacyjne	2 352 197,9	2 828 575,0	2 828 575,0	2 812 739,8	120,3	119,6	99,4	99,4
3.5.	Pozostałe świadczenia	2 714,6	3 425,0	3 425,0	3 977,8	126,2	146,5	116,1	116,1
3.6.	Wynagrodzenia dla płatników składek	7 524,0	8 917,0	8 917,0	8 096,5	118,5	107,6	90,8	90,8
<b>4.</b>	<b>Fundusz wypadkowy</b>	<b>5 081 148,5</b>	<b>5 865 569,0</b>	<b>5 604 698,0</b>	<b>5 540 823,2</b>	<b>115,4</b>	<b>109,0</b>	<b>94,5</b>	<b>98,9</b>
4.1.	Renty	3 600 542,9	4 144 669,0	3 884 101,0	3 856 356,6	115,1	107,1	93,0	99,3
4.2.	Dodatki do rent: pielęgnacyjne i dla sierot zupełnych	220 281,5	252 085,0	251 782,0	251 131,3	114,4	114,0	99,6	99,7
4.3.	Zasiłki chorobowe	695 121,3	808 135,0	808 135,0	797 548,6	116,3	114,7	98,7	98,7
4.4.	Jednorazowe odszkodowania	325 685,2	367 910,0	367 910,0	354 631,2	113,0	108,9	96,4	96,4
4.5.	Świadczenia rehabilitacyjne	146 824,4	176 093,0	176 093,0	175 205,6	119,9	119,3	99,5	99,5
4.6.	Pozostałe świadczenia	1 228,6	2 264,0	2 264,0	1 508,3	184,3	122,8	66,6	66,6
4.7.	Prewencja wypadkowa	91 464,5	114 412,0	114 412,0	104 441,6	125,1	114,2	91,3	91,3
4.8.	Pozostałe wydatki		1,0	1,0	0,0				
<b>5.</b>	<b>Odpis na działalność ZUS</b>	<b>4 910 650,0</b>	<b>5 170 243,0</b>	<b>5 170 243,0</b>	<b>5 170 243,0</b>	<b>105,3</b>	<b>105,3</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
<b>6.</b>	<b>Koszty obsługi kredytów</b>		<b>5 000,0</b>	<b>5 000,0</b>	<b>0,0</b>				

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-40 z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego, zweryfikowanego przez NIK.

<sup>1)</sup> Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

## 11.9. WYKONANIE PLANU FINANSOWEGO FUNDUSZU EMERYTUR POMOSTOWYCH

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			4:3	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej <sup>1)</sup>	Plan po zmianach	Wykonanie				
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Część A – Zadania wynikające z ustawy									
	<b>Zadania wynikające z ustaw ogółem:</b>	1 809 995,1	2 351 842,0	2 351 842,0	2 258 127,5	129,9	124,8	96,0	96,0
1.	Emerytury pomostowe	1 809 945,7	2 351 654,0	2 351 654,0	2 258 057,5	129,9	124,8	96,0	96,0
2.	Pozostałe świadczenia	49,4	188,0	188,0	69,9	380,3%	141,5	37,2	37,2
Część B – Plan finansowy w układzie memoriałowym									
<b>I</b>	<b>Stan na początek roku</b>	73 315,8	133 744,0	133 744,0	159 737,3	182,4	217,9	119,4	119,4
1.	Środki pieniężne	90 575,3	142 454,0	142 454,0	177 298,2	157,3	195,7	124,5	124,5
2.	Należności		0,0			-	-	-	-
3.	Zobowiązania	17 311,9	20 290,0	20 290,0	17 018,1	117,2	98,3	83,9	83,9
<b>II</b>	<b>Przychody</b>	34 571,5	29 000,0	29 000,0	34 579,1	83,9	100,0	119,2	119,2
1.	Dotacja z budżetu państwa	1 904 467,1	2 244 690,0	2 244 690,0	2 288 204,4	117,9	120,1	101,9	101,9
2.	Składki	1 531 600,0	1 842 648,0	1 842 648,0	1 842 648,0	120,3	120,3	100,0	100,0
3.	Inne wpłaty		0,0			-	-	-	-
4.	Pozostałe przychody	10 907,8	9 399,0	9 399,0	17 171,3	86,2	157,4	182,7	182,7
5.	Pozostałe zwiększenia	0,1	0,0		1 059,1	0,0	2101344,8	-	-
<b>III</b>	<b>Koszty</b>	1 818 045,6	2 358 957,0	2 358 957,0	2 265 701,5	129,8	124,6	96,0	96,0
1.	Transfery na rzecz ludności	1 809 995,1	2 351 842,0	2 351 842,0	2 258 127,5	129,9	124,8	96,0	96,0
1.1.	Emerytury pomostowe	1 809 945,7	2 351 654,0	2 351 654,0	2 258 057,5	129,9	124,8	96,0	96,0
1.2.	Pozostałe świadczenia	49,4	188,0	188,0	69,9	380,3	141,5	37,2	37,2
2.	Odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	4 592,0	4 829,0	4 829,0	4 829,0	105,2	105,2	100,0	100,0
3.	Pozostałe zmniejszenia	3 458,5	2 286,0	2 286,0	2 745,0	66,1	79,4	120,1	120,1
<b>IV</b>	<b>Stan na koniec roku</b>	159 737,3	19 477,0	19 477,0	182 240,2	12,2	114,1	935,7	935,7
1.	Środki pieniężne	177 298,2	30 000,0	30 000,0	25,4	16,9	0,0	0,1	0,1
2.	Ułokowane środki finansowe		0,0		205 784,4	-	-	-	-
3.	Należności	17 018,1	22 800,0	22 800,0	15 468,9	134,0	90,9	67,8	67,8
4.	Zobowiązania	34 579,1	33 323,0	33 323,0	39 038,4	96,4	112,9	117,2	117,2

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-40 z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego, zweryfikowanego przez NIK.

<sup>1)</sup> Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

## 11.10. WYKONANIE PLANU ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH – PAŃSTWOWEJ OSOBY PRAWNEJ

Lp.	Wyszczególnienie	2022		2023		4:3	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej <sup>1)</sup>	Plan po zmianach	Wykonanie				
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<b>Część A – Plan finansowy w układzie memoriałowym</b>									
<b>I. Stan na początek roku</b>									
1.	Środki pieniężne	775 585,0	913 771,0	1 096 226,0	1 096 226,1	117,8	141,3	120,0	100,0
2.	Inne aktywa finansowe	507 119,4	0,0	188 596,0	188 596,2	0,0	37,2	-	100,0
3.	Należności	42 120,8	42 121,0	53 907,0	53 907,3	100,0	128,0	128,0	100,0
4.	Zapasy	10 520,9	10 521,0	12 796,0	12 796,0	100,0	121,6	121,6	100,0
5.	Zobowiązania w tym	989 032,2	989 032,0	860 683,0	860 683,3	100,0	87,0	87,0	100,0
5.1.	- z tytułu odsetek za nieprzekazanie składki do OFE	24 547,4	23 509,0	12 146,0	12 145,6	95,8	49,5	51,7	100,0
<b>II</b>	<b>Przychody</b>	<b>6 315 176,5</b>	<b>6 470 398,0</b>	<b>6 580 892,0</b>	<b>6 904 662,9</b>	<b>102,5</b>	<b>109,3</b>	<b>106,7</b>	<b>104,9</b>
1.	Odpis z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	4 910 650,0	5 170 243,0	5 170 243,0	5 170 243,0	105,3	105,3	100,0	100,0
2.	Odpis z Funduszu Emerytur Pomostowych	4 592,0	4 829,0	4 829,0	4 829,0	105,2	105,2	100,0	100,0
3.	Przychody z tytułu poboru i dochodzenia składek innych niż na FUS, z tego	346 784,3	350 653,0	350 653,0	398 891,8	101,1	115,0	113,8	113,8
3.1.	- przychody z tytułu poboru i dochodzenia składek na otwarte fundusze emerytalne	15 689,9	16 913,0	16 913,0	17 176,3	107,8	109,5	101,6	101,6
3.2.	- przychody z tytułu poboru i dochodzenia składek na FP i FGŚP	92 951,4	93 448,0	93 448,0	105 986,9	100,5	114,0	113,4	113,4
3.3.	- przychody z tytułu poboru i dochodzenia składek na ubezpieczenie zdrowotne	238 143,0	240 292,0	240 292,0	275 728,6	100,9	115,8	114,7	114,7
4.	Przychody z tytułu zwrotu kosztów obsługi świadczeń zleconych Zakładowi do wypłaty:	567 118,1	535 500,0	645 994,0	686 183,7	94,4	121,0	128,1	106,2
4.1.	- rent socjalnych	109 219,1	119 856,0	119 856,0	130 875,0	109,7	119,8	109,2	109,2
	- zasiłków i świadczeń przedemerytalnych	9 217,2	7 957,0	7 957,0	8 571,0	86,3	93,0	107,7	107,7
4.2.	- świadczeń na rzecz kombatantów	19 318,8	19 878,0	19 878,0	25 902,3	102,9	134,1	130,3	130,3

4.3.	- świadczeń zbiegowych realizowanych przez KRUS	19 663,2	22 959,0	22 959,0	22 376,2	116,8	113,8	97,5	97,5
4.4.	- obsługa pozostałych świadczeń	409 699,8	364 850,0	475 344,0	498 459,2	89,1	121,7	136,6	104,9
5.	Przychody finansowe	68 459,6	11 640,0	11 640,0	78 015,9	17,0	114,0	670,2	670,2
5.1.	- odsetki	68 142,9	11 640,0	11 640,0	77 621,2	17,1	113,9	666,8	666,8
6.	Pozostałe przychody	417 572,4	397 533,0	397 533,0	566 499,4	95,2	135,7	142,5	142,5
<b>III</b>	<b>Koszty realizacji zadań</b>	<b>6 053 473,6</b>	<b>7 077 154,0</b>	<b>7 262 211,0</b>	<b>6 821 206,8</b>	<b>116,9</b>	<b>112,7</b>	<b>96,4</b>	<b>93,9</b>
1.	Koszty według rodzaju	6 047 605,7	7 049 704,0	7 248 083,0	6 815 234,3	116,6	112,7	96,7	94,0
1.1.	- amortyzacja	381 654,8	435 405,0	435 405,0	359 324,5	114,1	94,1	82,5	82,5
	- zakup wyposażenia niskiej wartości	81,4	500,0	500,0	192,8	614,3	236,9	38,6	38,6
1.2.	- materiały i energia	157 845,2	312 941,0	267 159,0	187 342,8	198,3	118,7	59,9	70,1
1.3.	- usługi obce	986 655,9	1 317 260,0	1 236 605,0	1 033 365,5	133,5	104,7	78,4	83,6
1.3.1.	- usługi pocztowe i bankowe	384 597,1	450 196,0	415 571,0	382 198,2	117,1	99,4	84,9	92,0
1.3.2.	- usługi telekomunikacyjne	15 842,8	38 496,0	32 224,0	16 078,8	243,0	101,5	41,8	49,9
1.3.3.	- usługi związane z przetwarzaniem danych	291 173,2	386 017,0	352 892,0	287 298,3	132,6	98,7	74,4	81,4
1.3.4.	- pozostałe	295 042,8	442 551,0	435 918,0	347 790,2	150,0	117,9	78,6	79,8
1.4.	- podatki i opłaty, w tym	19 920,1	34 627,0	28 327,0	18 230,6	173,8	91,5	52,6	64,4
1.4.1.	- podatki stanowiące źródło dochodów własnych jst	10 188,8	12 878,0	12 878,0	11 525,6	126,4	113,1	89,5	89,5
1.4.2.	- opłaty za wieczyste użytkowanie gruntów	2 512,4	3 249,0	3 249,0	2 561,8	129,3	102,0	78,9	78,9
1.4.3.	- opłaty urzędowe	4 034,3	12 000,0	5 700,0	3 328,8	297,4	82,5	27,7	58,4
1.5.	- wynagrodzenia	3 705 256,3	4 006 956,0	4 294 480,0	4 288 559,4	108,1	115,7	107,0	99,9
1.5.1.	- osobowe	3 684 791,4	3 973 321,0	4 267 345,0	4 266 797,3	107,8	115,8	107,4	100,0
1.5.2.	- pozostałe	20 464,9	33 635,0	27 135,0	21 762,1	164,4	106,3	64,7	80,2
1.6.	- ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	773 875,1	891 310,0	942 067,0	897 946,2	115,2	116,0	100,7	95,3
1.6.1.	- składki na ubezpieczenie społeczne	601 277,5	667 049,0	717 592,0	701 464,6	110,9	116,7	105,2	97,8
1.6.2.	- składki na Fundusz Pracy	67 212,0	83 753,0	89 659,0	78 435,6	124,6	116,7	93,7	87,5
1.6.3.	- świadczenia socjalne	78 010,4	81 938,0	87 936,0	83 925,0	105,0	107,6	102,4	95,4
1.6.4.	- składki na FEP	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-
1.6.5.	- wpłaty na pracownicze plany kapitałowe		30 109,0	18 919,0	17 627,5	-	-	58,5	93,2
1.6.6.	- inne	27 375,2	28 461,0	27 961,0	16 493,5	104,0	60,2	58,0	59,0
1.7.	- pozostałe	22 398,3	51 205,0	44 040,0	30 465,3	228,6	136,0	59,5	69,2
2.	Koszty finansowe	413,4	2 500,0	2 500,0	285,5	604,7	69,1	11,4	11,4

2.1.	- obsługa długu		0,0			-	-	-	-
2.2.	- inne	413,4	2 500,0	2 500,0	285,5	604,7	69,1	11,4	11,4
3.	Pozostałe koszty	5 454,4	24 950,0	11 628,0	5 687,0	457,4	104,3	22,8	48,9
<b>IV</b>	<b>Stan na koniec roku</b>								
1.	Środki pieniężne	1 096 226,1	35 777,0	572 940,0	976 976,8	3,3	89,1	2730,7	170,5
2.	Inne aktywa finansowe	188 596,2	0,0		187 767,3	0,0	99,6	-	-
3.	Należności	53 907,3	42 121,0	53 907,0	61 678,3	78,1	114,4	146,4	114,4
4.	Zapasy	12 796,0	10 521,0	12 796,0	14 507,5	82,2	113,4	137,9	113,4
5.	Zobowiązania, w tym	860 683,3	989 032,0	860 683,0	855 531,6	114,9	99,4	86,5	99,4
5.1.	- z tytułu odsetek za nieprzekazane składki do OFE	12 145,6	0,0	12 146,0	6 910,7	0,0	56,9	-	56,9
<b>Część B – Dane uzupełniające</b>									
	Zobowiązania	860 683,3	989 032,0	860 683,0	855 531,6	114,9	99,4	86,5	99,4
1.	Inne w tym:	860 683,3	989 032,0	860 683,0	855 531,6	114,9	99,4	86,5	99,4
1.1.	Wymagalne	16,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
1.2.	- z tytułu odsetek za nieprzekazane składki do OFE	12 145,6	0,0	12 146,0	6 910,7	0,0	56,9	-	56,9
<b>Część C – Dane uzupełniające</b>									
	Zobowiązania wg wartości nominalnej	860 683,3	989 032,0	860 683,0	855 531,6	114,9	99,4	86,5	99,4
1.	Papiery wartościowe		0,0	0,0		-	-	-	-
2.	Kredyty i pożyczki, w tym zaciągnięte od:		0,0	0,0		-	-	-	-
2.1.	- sektora finansów publicznych		0,0	0,0		-	-	-	-
2.2.	- wobec pozostałych		0,0	0,0		-	-	-	-
3.	Depozyty		0,0	0,0		-	-	-	-
4.	Inne w tym:	860 683,3	989 032,0	860 683,0	855 531,6	114,9	99,4	86,5	99,4
4.1.	Zobowiązania wymagalne	16,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
4.2.	- z tytułu odsetek za nieprzekazane składki do OFE	12 145,6	0,0	12 146,0	6 910,7	0,0	56,9	-	56,9

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-40 z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego, zweryfikowanego przez NIK.

<sup>1)</sup> Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

### 11.11. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

---

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Finansów
8. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
9. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Komisja Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Komisja Polityki Senioralnej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
13. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych